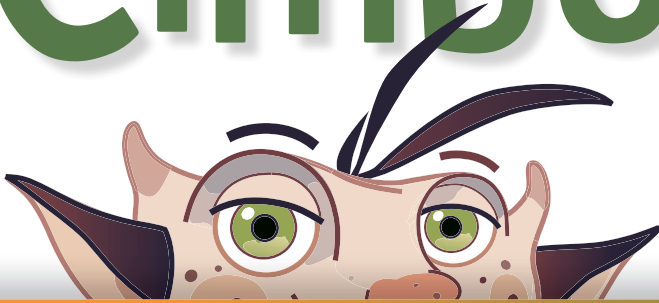

ISSN 1222-1910

Cimbora

kíváncsi diákok lapja

2026.
április

18. Cimborá Kaláka Pályázat

2026 nyarán 18. alkalommal találkozhatnak a Cimborá olvasói és szerkesztői, munkatársai.

A találkozó játékokból, műhelymunkából, kirándulásból, esti tábortüzes éneklésből összeálló programjának lényege az ismerkedés és a közös alkotás öröme.

Lezárult a jelentkezési határidő, zajlik a Cimborá Kaláka Pályázat, a csapatverseny és a Ti írtatok felhívásra érkezett pályaművek értékelése.

DIÁKOK ÉS
TANÁROK
FIGYELMÉBE

A nyerteseket levélben értesítjük, az eredményeket a májusi Cimborában is közzétesszük.

Cimborá

kíváncsi diákok lapja

2026. április, XXXVI. évfolyam

Szórakoztató irodalmi, kulturális folyóirat
10–15 éves diákoknak
ISSN 1222-1910

A Cimborá árát a sepsiszentgyörgyi
Cimborá Alapítvány bankszámlájára várjuk:
Cont IBAN: RO35BTRLRONCRT0CQ6915601
Banca Transilvania, Sf. Gheorghe
Fundatia Cimborá, CIF: 8259184

Főszerkesztő: Farkas Kinga
Munkatársak: Csillag István, Köllő Zsolt, Kuszto Anna, Lovétei Lázár László,
Mátyás Noémi, Nádasdi Csilla Emese, Szonda Szabolcs, Szócs Imre,
Szócs Domokos, Vetró-Bodoni Barnabás, Zayzon Ágnes

A borítón Búzási Gyopár illusztrációja.
Borítóterv, könyvtipográfia és nyomdai előkészítés: Csillag István
Kiadja a sepsiszentgyörgyi Cimborá Alapítvány.

Készült a sepsiszentgyörgyi T3 Kiadó nyomdájában.

Cimborá-szerkesztőség: Szabadság tér 7. szám,
520055 Sepsiszentgyörgy, Kovászna megye, Románia
E-mail: cimboramail@gmail.com / Web: www.cimborá.net

TÁMOGATÓK

Nemzeti
Kulturális
Alap

Támogató a Romániai Magyar
Demokrata Szövetség és
a Communitas Alapítvány

Sepsiszentgyörgy
Város Tanácsa

Barót Város
Önkormányzata

Tartalom

Cimbirodalom

Gyermekbőrben felnőtt fejjel – Liliana Corobca: Kinderland (részlet)
Vida Krisztina fordítása 4. oldal

Horváth Benji: Damian és a csillagok tánca (22.) – Háború 8. oldal

Csak 1 vers / Lovétei Lázár László rovata

Alfred de Musset: Szonett az olvasóhoz 10. oldal

Cimbirodalom

Bernard Friot: Újabb sietős történetek (7.) – Kísértés, Fotómodell,
Várjuk a folytatást... 11. oldal

Hónapfókusz / Kuszto Anna rovata

Történetek, amelyek nem maradnak a helyükön 13. oldal

Szín-tér / Vetró-Bodoni Barnabás rovata

A művészet mint közösségi szolgálat
A Szín-téren: Vanessa German amerikai művész 16. oldal

Beszélő tárgyak / Ladó Ágota rovata

Közös örökségünk 18. oldal

Cimbi olvasólámpája / Mátyás Noémi rovata

Amit nem látunk
Dr. Gács Zsófia – Tarr Zsófia – Magyar Emma: Ezentúl 20. oldal
Caja Cazemier – Martine Letterie: Made by Indira 21. oldal

Cimbi a társadalomban / Gecse Barbara rovata

Fáradhatatlan nők harcai 22. oldal

Kamasz(OK) / Nádasdi Csilla Emese rovata

Csapj be, ha tudsz! 24. oldal

Ti írtatok

Bodor Orsolya, Szakács Sára, Vancea Tamás és Bálint Beatrix versei 27. oldal

Pénzen a természet / Köllő Zsolt rovata

Gerinctelen állatok, értékes bankjegyek 26. oldal

Pad alatt

Levél Cimbitől 28. oldal

Rejtvényvilág / Szócs Domokos rovata

100 éve jelent meg A. A. Milne Micimackója 29. oldal
A Micimackó szereplői a hálóban 30. oldal

Cimbi képtára / Ladó Ágota rovata

Színes tavasz – fekete-fehér fametszeteken 31. oldal

Gyermekbőrben felnőtt fejfel

Liliana Corobca 1975-ben született Moldovai Köztársaságban, Săseniben, író és a romániai kommunista cenzúra kutatója. **Kinderland** című regényét először 2013-ban adta ki a Cartea Românească Kiadó, fordításom alapjául a második kiadás szolgál, amely 2015-ben jelent meg a Polirom Kiadó gondozásában.

A regény naplőbejegyzésekre hasonlító, rövid monológokból épül fel, minden fejezet önálló elbeszélésként is értelmezhető, amelyeket a főszereplők személye és élethelyzete kapcsol össze. Az elbeszélő a tizenkét éves Cristina, aki szülei távollétében kénytelen túlságosan hamar felnőtté válni, háztartást vezetni és gondoskodni két kisöccséről. A szöveg a gyermek elbeszélő szemén keresztül mutatja meg a Romániában is milliókat érintő társadalmi problémát: a szülők az anyagi biztonság reményében kénytelenek gyermekeiket hátrahagyva külföldön munkát vállalni, a gyerekeknek pedig a szüleik jelenléte, illetve az általuk nyújtott segítség és érzelmi támasz nélkül kell boldogulniuk a világban.

A humoros, szomorú és néhol tragikus történetek a magukra hagyott gyerekek mindennapjait, örömeit, küzdelmeit és nehézségeit mutatják be, ezenkívül megismerjük a falu lakóit, jó- és rosszindulatú szomszédokat, barátokat, rokonokat, segítő és ártó szándékú embereket, a főszereplők környezetében jelen lévő rendkívüli nyomort és szegénységet, a könyörtelen, mégis varázslatokkal és mágiával teli világot, mindezt úgy, ahogyan egy tizenkét éves lány látja. **(Vida Krisztina)**

LILIANA COROBCA Kinderland

(részlet)

Jobb, ha nem mondom el senkinek, hogy anyja és apa nincs itthon, mert aztán ide jön mindenféle szemtelen gyerek, ellopják a játékainkat, megeszik az ételt az asztalról, és még meg is vernek, ha nem engedjük. Mindenkiel jobban kell lenni, senkit nem szabad magunkra haragítani, nehogy lopjanak tőlünk vagy megverjenek, hogy nem sül le a képükről a bőr! Anyukám, ha megjössz, három napig nem beszélek senkivel. A következő három nap elpáholom az összes taknyost, aki megverte Dant és Marcelt. Most nem lehet, mert bosszút állnának rajtuk, de ha megjössz, megfogom egyiket a másik után, és ellátom a bajukat. Hadd lássák, mivel jár, ha szülők nélküli gyerekeket bántanak!

Amikor hazajössz, az egész faluban én leszek a legszebb. Felveszem az új ruhámat, amit a télen hoztál, és forogni fogok benne az úton, mint egy pulyka. Talán szebb lenne, ha úgy forognék, mint egy pávácska, de még nem láttam, hogy forognak a pávák, csak azt tudom, hogyan forgatja, mozgatja a farkát a pulyka.

A mi házuk lett a menedék azoknak a gyerekeknek, akiket vernek a szüleik. Tudják mind, hogy egyedül vagyunk itthon, és ritkán lépi át a küszöbünket egy öreg, vagyis egy felnőtt.

Bárcsak jóllakottan jönnének, és ne volnának éhesek, mert minden ételünket megeszik. Van anyjuk és apjuk, vagy csak anyjuk, vagy csak apjuk, mégsem eteti meg őket senki, jönnek, kopog a szemük, még az üres kenyeret is olyan étvággal eszik, mintha rajta lenne az az igazi apró és drága fekete ikra, amit anyja hozott, amikor egyszer hazajött a messzi pénzzel.

Ha valaki jól megverve jön, hívom a fiúkat is, hogy hallják. A gyerek minden kérdésre válaszol. Részletesen kikérdezem:

– Kaptál egyet a fejedre? Vagy kettőt is? Elszédültél... vérzett az orrod is? Sokat. Aztán seggbe is rúgott? És részeg volt. Búzlótt, és kiment a kertbe hányni, kiürítette az alkohollal teli beleit.

Aztán jelentőségteljesen (ahogy anyja is szokott) Marcelre nézek, Dan már nagy, ő úgyis érti.

– Látod, te butus, mit csinál egy apa? S te éjjel-nappal sírsz utána. Apa kell neked, hogy betört fejjel, vérző orral, éhesen és összeverve jársz az utcán és a szomszédnál bujkálj? Látod, minden gyerek hozzánk jön, mert jobb apa nélkül. Mindenféle jót ehetünk a boltból, amit csak kívánunk, mert van pénzünk, amiből megvegyük, vannak játékaink, és ha van, mivel játszunk, minden gyerek idejön, mert nekik nincs, és el akarják lopni játékainkat, vagy elrontják őket, mert irigyek.

Marcel sértődötten és makacsul hallgat. Válaszolni akar, de nem tud. Nem ismer egyetlen jó apát sem, aki otthon vigyáz a gyerekeire, és úgy szereti őket, ahogyan azt ő elképzei. Aki hozzánk jön, csak panaszkodik. Lehet, hogy vannak jó apák is, de az ő gyerekeik otthon ülnek, mert jó nekik ott. Én tudom, de nem mondom el Marcelnek, hadd higgye azt, hogy jobb apa nélkül.

– Jobb apa nélkül, ugye? – kérdezem a megvert gyerekektől, és addig erősködöm, amíg azt felelik, hogy jobb.

Az éjjel nagyon megijedtünk. Kopogást hallottunk az ajtón, és mind felébredtünk, még Marcel is. Állig fölfegyverkeztünk. Marcel elővette a kis diótörő kalapácsát, és elhelyezkedett a hálószoba ajtaja előtti stratégiai ponton. Dannak két kése volt, az egyik disznóvágásra való, apa adta neki, mielőtt elment, hogy megvédje magát az ellenségtől, a másik nem tudom, honnan van, én pedig a kislejzemet fogtam, amely mindig az ágyam alatt volt, biztos, ami biztos, és az ajtó felé indultunk. Marcelt a hálószoba őrzésével bíztuk meg. Te őrizd a pénzt a szőnyeg alatt, a kincset, különben nem lesz pénzünk ételre és játékokra. Tudja, hogy pénz nélkül nem lehet, a tolvajok és rablók mind azt keresik, ha jönnek, értette, milyen fontos feladatot kapott. Én

és Dan az ajtóhoz közeledtünk, ahol már nem kopogott senki, de különös zajokat hallottunk. Ha nincs mellettem Dan, elájulok a félelemtől. De én vagyok a legnagyobb, nem ájulhatok el csak úgy. Elértük az ajtót, és nem tudtuk, mit csináljunk. Kinyissuk? És ha egy rabló meg akar ölni? Menjünk vissza? De hogy tudnánk aludni, ha valaki éjjel háromkor motoszka az ajtó előtt? Az ajtóra tettem a fülem. Egy kutya nyüszítését hallottam. De hogy kopoghat egy kutya ilyen hangosan az ajtón? Kapcsoljuk fel a villanyt. Kintről taknyos szipogást, sírást hallottunk. Kérdezzük meg, ki az. Ki van ott? Senki nem felelt, de tisztábban hallatszott a sírás. Aha, egy gyerek sír. Kinyitottam az ajtót, és láttam, hogy egy gyerek pityereg a küszöbön, fáradt, majd elalszik. Piszkos, mit csináljunk vele? Nem tudjuk, ki az és miért jött. Talán megverte őt is az apja, és járt már korábban nálunk. Hogy jött be a bezárt kapun, és hogy nem ugatott a kutya? Lehet, hogy ugatott, csak nem hallottuk, mert aludtunk. Talán nyitva felejtettem a kaput... De jó, hogy csak egy gyerek. Hirtelen elálmosodtunk, majdnem elaludtunk a lábunkon. Dan lefeküdt, Marcel elaludt a földön, és úgy szorongatta a kalapácsot, ahogy más gyerek a plüssmaciját öleli.

Soha nem aludtam plüssmacival, mert tele van bacikkal. Egyszer a macskával aludtam, mert elbűjt az ágyam alatt, pedig azt hittem, hogy kint van. Amikor elaludtam, felmászott rám az ágyban. Megmozdultam, és valami nehezetre éreztem, le akartam lökni, és megéreztem a meleg bundáját, aludt, és halkan dorombolt vagy horkolt, nem zavartam el. De többé nem engedtem az ágyba, mert Lenuța mesélte, hogy szeretnek a mellkasunkon aludni, de ettől meg is fulladhatunk, vagy a tüdőnkbe juthat a szőre, és akkor húsz év múlva meghalunk.

Lefektettem az idegen gyereket a kanapéra, betakartam egy pokróccal, és azonnal elaludt.

Nem szabad verni a gyerekeket, jól tudom én. De néha úgy szeretném eltángálni őket! Csak én takarítok ebben a házban, sepregetek, súrolom a padlót, látástól vakulásig dolgozom, ahelyett, hogy játszanék, tévéznék vagy olvasnék valamit, ami egy 12 évesnek való. De bejön Marcel,

mocskosan, mint egy disznó, földdel és fúvel teli deszkákkal a kezében, végigsétál az egész házon a botjaival, és ledobja őket a legtisztább szobában! Ahol már kisöpörtem, és olyan tisztaság volt, hogy enni lehetett volna a padlóról! Nem is játszik velük, otthagya őket, eszébe jut valami más játék, vagy mit tudom én, mi...! Rákiabáltam, felkaptam a seprűt, és meg akartam verni. De amikor meglátta a feléje lendülő hosszú seprűt, a kezeiket a fejéhez emelte, lekuporodott, és várta az ütést. Úgy megsajnáltam. Nem is értette, miért kiabálok, miért akarom megverni, nem próbált védekezni sem, nincs kinek sírjon, nincs anyja, nincs apa. Még én, a nővére is megverném, pedig nincs neki senki más, csak én és Dan, aki, bár utána megpuszítja, minden adandó alkalommal megveri. A seprű megállt a levegőben, nem vertem meg, kicsit sem. „Látod, Marcelke, amíg te játszottál, én egy órát sepregettem, nézd, milyen tisztaság volt, de te szanaszét hagytad a botjaidat az egész házban, pedig az udvaron is játszhatnál velük, nézd, milyen rendetlenséget csináltál”, próbáltam magyarázni neki.

Szerettem volna, ha megérti, hogy rosszat tett, a botok úgyse tűntek volna el, ha megverem. Így kell a gyerekekkel beszélni, kedvesen. Kicsik még, játszani akarnak. Marcel megértette, hogy elmúlt a veszély, nem fenyegeti már a seprű, ünnepélyesen megígért mindent, amire kértem, még három szalmaszálát is felvett a földről, mintha ő is segítene. Azt mondta, várost akar építeni. „De miért a házban, hogy építesz várost a házban? A városokat kint építik.” „Hogy ne essen rá az eső, és nehogy valaki véletlenül rálépjen.” Megígértem, hogy se én, se Dan nem fogunk a városra lépni, és kint egy kutat is építhet, de a házban nem szabad, itt nem lehet lyukat ásni. Segítünk mi. Dan is jött, kivittük a botokat, ezután viszont még egyszer sepernem kellett. De büszke voltam magamra: nem vertem meg. Helyesen jártam el, ahogy egy jó tanár: oktattam. Ha majd lesznek gyerekeim, a kedvesség szellemében fogom nevelni őket.

Nálunk a faluban most több embernek is olyan kecskéje van, mint a cowboyfilmekben, hosszú, csavaros szarvú. Lehet, hogy mind a mi kecskéinktől származnak, azoknak olyan a szarva, mint a hegyi kecskéknak. Amikor a szüleink elmentek, a rokonoknak ajándékozták a kecskéket, hogy ne kínlódjunk velük. Vagyis én ne kínlódjak, mert így is itt van a nyakamon a két testvérem meg egy kutya, egy macska, egy disznó, tíz tyúk és egy verekedős kakas, pont a kecskék hiányoznak még ebből a seregből. A kedvesebb

vagy a lelkiismeretesebb rokonoktól kapunk tejet és sajtot, hogy nekünk is jusson valami a kecskéinkből.

Vera néném és a bácsikám esküvőre mentek, és rám hagyták a gazdaságot, mert a gyerekeik még kicsik, nem bíznak bennük. Vigyázunk tehát az összes állatukra és a két elkényeztetett gyerekükre, az unokatestvéreinkre, este pedig meg kell hogy fejjek egy kecskét. A lányuk azt mondta, fél a kecskétől, mert harap és döf. Őt senki nem tanította meg fejni. Úgy viselkedik, mint egy kisgyerek, s bár két évvel nagyobb vagyok nála, mégis idősebbnek látszik, mert kövérebb, jó húsból van, jól tartják a szülei.

Ahhoz, hogy megfejünk egy ilyen makacs állatot, kell négy gyerek, aki fogja, és egy ötödik, aki feji. Mondtam Liának, ha mindenkinek elmondja, hogy a kecske harap, nem találunk gyereket az egész faluban, aki jönne fejni. Egyikük meg is kérdezte, miért nem Lia fogja, hiszen az ő kecskéje. Lia megtanulta a leckét, és mondta, hogy ő fogja a farkát, mert hosszú és belelóg a tejbe. Ha legyint egyet a farkával, Cristina nem tudja megfejni. Különbösen is, ő kisasszony, nem bírja a patáját megtartani. Kisasszony, még mit nem! A szarvát is fogni kell, hogy ne döfjön. Adjunk rá szájkosarat vagy húzzunk zsákot a fejére, javasolta Lia. Elment az eszed, meg akarod ölni? Megver az anyád, ha megfojtjuk szegényt. Egy ilyen kicsi kecskét. Akkor inkább ne fejjük meg. Három gyereket találtunk, de mind félős. Csak én és Dan nem félünk a kecskéktől, a többinek tehén vagy ló van otthon, és úgy néznek a kecskére, mintha krokodil volna. Az egyik kicsi, nyeszlett fiúcska sírni kezdett, amikor mondtam neki, hogy takarodjon az utamból. A kecske megijedt a nagy lármától, és elapadt a teje.

Nem bírtam jobban meghúzni a tőgyét, hogy elinduljon a tej. A gyerekek hangosak voltak, de nem boldogultam volna nélkülük, mert ha fejés közben véletlenül megcsiklandozom a kecskét, az nem marad ott, elszalad, feldöf, felrúgja a tejes edényt vagy, ami még rosszabb, pont a kannába szarik. A gyerekek úgy közeledtek a kecskéhez, mint egy sárkányhoz. Harciasan

megragadták egy-egy lábát. A kecske meg se mozdult, dermedten állt, azt se tudtuk, lélegzik-e, néha megpróbálkozott egy kétségbeesett mekegéssel, ami nagyon furán hangzott, mert egy vödör volt a fején, hogy ne tudjon harapni. Ez lett a megoldás, hogy levegőt is kapjon, de ne harapjon. Szegény, lehet, hogy soha életében nem harapott meg senkit. A nagy tömegtől nem fértem oda a kecskéhez, nem értem el a tőgyét. Hagyta, hogy egy kicsit fejjem, a gyerekek a győzelem biztos tudatában lazítottak a szorításon, a kecske kihasználta az alkalmat és vergődni kezdett, de nem tudott kiszabadulni. A vödöröske azonban a három csepp tejjel felborult, én egyensúlyomat veszítve a trágyába estem, jól összepiszkoltam a ruhámat és a kezemet. A gyerekek hasukat fogva nevettek. A trágya nem jön ki semmivel, kész, tönkrement a ruha, bűzlik még a lelked is, nem csoda, hogy bűdös, akinek állata van, a szagból lehet tudni, kinek miye van otthon: juh, tehén, disznó, ló vagy kecske. Úgy megszokják a szagot, hogy már nem is érzik, de a körülöttük lévő embereknek szúrja az orrát. Dühömben a vödörre ütöttem.

– Fájni fog neki, ha nem fejjük meg. Az összes tej a tőgyében maradt.

– Hozzunk egy gidát, az megeszi a tejet, ha nem tudjuk megfejni.

– Nem enged közel idegen állatot, nem látod, milyen vad?

– Szoptatott már egy bárányt is, amelyik minden, bárány nélkül maradt juh tejéből evett, és ettől a kecskétől is, miután levágták a gidáját. Nem tudom, hogy engedte az összes. Múlt héten adtuk el.

Hoztak a kecskének két kövér gidát a szomszédból, a gyerekek alig bírták odavonszolni őket. De a kecske ellökte és elkergette őket, a gidák meg nem is akarták annyira a tejet – vagy jóllaktak már, vagy megijedtek az idegen helytől és a túl sok nézőtől.

Miután egy kis szénával megtörölgettem magam, ismét nekiláttam a fejésnek. Ezúttal edény nélkül, hadd folyjék a tej a földre. Megfogtam a lábát, megragadtam a tőgyét, és kijött egy adag tej. Még egy kicsit húztam, de hamar elfáradtam. A gyerekek hozták az edényt, és fejtem egy kicsit.

– Vigyétek a tejet a kutyanak, legyen neki is karácsonya.

Ezután a fiúk elmentek játszani, míg mi, lányok, maradtunk, és beszélgettünk a gazdaságról, a divatról és a férfiakról.

Vida Krisztina fordítása

HORVÁTH BENJI

Költő, műfordító, szerkesztő, slammer, énekes. 1988-ban született Marosvásárhelyen. Legutóbbi, ötödik verseskötete, az *Emlékmű a jövőnek* 2022-ben jelent meg a budapesti Jelenkor Kiadónál.

Damian és a csillagok tánca című disztópiáját 2023. novemberi lapszámunktól közöljük folytatásokban.

Orbán Eszter fotója

Az eddigi
részeket
elolvashatod
itt:

Damian és a csillagok tánca (22.)

Háború

Szibillnek alig észrevehetően megrándul az arca. Azt mondja:

– Talán még nincs itt az ideje, hogy harcba menj, Nagini. Talán most a legjobb módja annak, hogy megvédd a szeretteidet, az, hogy elmenekülsz innen. Nagy erő van benned, tudom. De még csak éppen hogy ébredsz. Óvatosnak kell lenned velem.

– Mit láttál, Szibill?

– Tudod, hogy azt nem mondhatom el.

Aniya arra gondol, miközben a vén imaya arcát fürkészi, hogy talán az ő halálát látta. Tudja, hogy a látomások nem feltétlenül jóslatok, hogy a világok sorsa annál bonyolultabban szövődik egymásba. Ha meg kell halnia, hát meg kell halnia, de tulajdonképpen most született újjá, most ismerte meg igazán önmagát, egy olyan lélek ébredt fel benne, amelyet nem lehet eltörölni fegyverekkel. Nem, nem hagyhatja itt az otthonát a bajban.

– Akkor azt is tudod, hogy itt maradok – szólal meg végül.

– Ez a döntésed?

– Ez a döntésem.

A vak imaya arcán legördül egy könnycsepp. Szelíden, fájdalmasan elmosolyodik, feláll, ráteszi a kezét Aniya vállára.

– A mindenség és a részecskék vigyázzanak rád, és áldjanak meg téged, szeretteidet, senki lánya és mindenki lánya, Aniya. Aru Aru bora nuha.

Aniya ráteszi kezét az imaya kezére és felnéz rá.

– Rád is, téged is, Szibill, akit szeret az Erdő, és aki messzire lát. Köszönöm. Aru Aru bora nuha.

Sokáig néz az elballagó imaya után. Most van az ideje, hogy felelősséget vállaljon magáért és otthonáért, ennek csak egyszerűen így kell lennie, gondolja. Nem tudná megbocsátani magának, ha elmenekülne.

Elbúcsúzik Elenától és a többi ktulumókustól, majd fütttyent Luiginak, és elindulnak Ithemba városa felé.

*

Eduardo Elba sírva öleli magához lányát az ajtóban.

– Tudtam... tudtam, hogy hazajössz...

– Mennyi idő telt el itt, apa? – kérdezi Aniya döbbenet.

– Hat hónap. Hat hónap és egy kicsi. Arek és a többiek már próbáltak rávezetni, hogy lassan el kéne, hogy engedjelek. Senki nem volt távol ilyen sokáig a Hold Csarnokában. De én tudtam, hogy haza fogsz jönni.

– Itt vagyok, apa. Minden rendben lesz most már. De sietnünk kell. Készülődik Hya ostroma.

Amint ezt kimondja, Eduardónak megszólal a telefonja a konyhában.

– Arek lesz az. Már itt vannak.

Eduardo döbbenet nézi lányát. Aztán megfordul, bemegy a konyhába és felveszi a telefont.

– Eduardo! – szól bele Arek a telefonba. – Salomé-Rumia háromezer világromboló hajóval közeledik. Már kilőtték két holdórségi járőrhajónkat. Mindenkire szükségünk lesz. Azonnal össze kell hívunk a háborús tanácsot.

Eduardo nézi a lányát.

– Eduardo!

– Igen, itt vagyok, Arek. Itt van Aniya is. Azonnal indulunk.

*

Aniya nem gondol arra, hogy még nem tudhatja, mire képes az erő, ami benne van. Igyekszik nem gondolni arra sem, hogy talán igaza volt a vén imayának. Nem mondja el a Holdöröknek, hogy ő Nagini, a Háromszemű Kígyó, de hát hogyan is tudná elmondani. Nem nagyon vannak rá szavai, és idő sincs. Most vállalnia kell a felelősséget azért, hogy úgy döntött, itt marad. Az otthona veszélyben van, és tennie kell valamit.

– Annyit tudok, hogy félnek tőlünk. Nagy haderőt küldtek, de ez nekik nem kerül sokba. A parancsnokuk még jobban fél: tudja, hogy ő a kísérleti patkány. Mert a kancellár is fél, és azért küldték el a parancsnokot, hogy kitesztálják, mennyit bír meg Hya. Sokan vannak, de félnek tőlünk – mondja.

– Bízunk kell a Holdban, testvéreim. Már több mint ezer éve vigyáz ránk, ahogy mi is vigyázunk rá – szólal meg Arek Magarian. – Azt gondolom, a legjobban úgy tudjuk kihasználni ellenük a félelmüket, ha valahogyan elválasztjuk őket egymástól. Káoszt kell teremtenünk a soraikban. Küldjünk ki ellenük egy erősebb haderőt, akik lefoglalják őket, és higgyék azt, hogy ennyi a hyai védelem. Törjenek át a soraikon, szálljanak le a Holdon, higgyék azt, hogy nyeresre állnak. Utána pedig egyenként végezzünk velük. Akik a felszínen vannak, azokat engedjük be a Labirintusba, az elintézi őket. Akik pedig kint maradnak a Hold körül, azokat újabb haderővel támadjuk meg, amikor már nem számítanak rá. Amíg egységben vannak, nem sok az esélyünk nyerni. Ha felbomlik ez az egység, friss erővel támadhatunk. Háromezer járőrhajónk van. Küldjünk ki ellenük kétezret. Nekik lesz a legnehezebb dolguk. A többi ezer várjon készenlétben Hya másik oldalán. A felszínen pedig minden város készüljön fel az ostromra. A holdkéreg mozgása elrejtje városainkat, de fel kell készülnünk a legrosszabbra.

*

Arek Magarian maga vállalja, hogy a védelmi vonalat vezeti, Eduardo Elba pedig a maradék ezer járőrhajót, amelyek készenlétben várnak, hogy a megfelelő pillanatban rajtaüssenek a szétszóródott salomé-rumiai erőkön. Aniya Ithembában marad, és a többi, felszínen maradt Holdörrel együtt megszervezi a védelmet.

Hya minden városát összeköti a Labirintus. És minden hyai város alatt föld alatti város bújik meg. A hyaiak tudják, hogy a Labirintus könnyen örületbe kergeti azt, aki tudatlanul lép be oda. Tudják, hogy az egyetlen útja annak, hogy valaki kijuthasson a Labirintusból, az, ha a megfelelő tisztelettel és alázattal adja át magát neki. Tudják, hogy bízniuk kell a Labirintusban és a Hold Szellemében. Az elmúlt ezer évben Hya minden ostrománál ez volt a hyaiak egyik legnagyobb előnye. Amikor az ostromlók leszálltak Hyán, a városokat üresen találták. Amikor pedig felfedezték a föld alatti városokat a városok alatt, le kellett ereszkedniük oda. Onnantól ismeretlen, beszámíthatatlan terepeken vívták a közelharcot. A hyaiak támadtak, aztán visszavonultak. Az ostromlók emiatt felbátorodtak, és egyre jobban szétszéledve addig törtek előre a föld alatti utcácskákon, terecskéken, amíg már könnyű volt őket kisebb csapatokban vagy egyenként becsalogatni a Labirintusba. Ott aztán eltévedtek örökre, saját rémeik és hallucinációik káoszában. A hyaiak tudják, hogy a Holdjuk megvédi őket, és megtartják a titkaikat. A galaxis többi népe pedig fél Hyától, mert soha nem sikerült kielégítő magyarázatot találni a kudarcba fulladt ostromokra.

*

Kamilla Smith vagyok, a Salomé Szeme Nemzetközi Televízió délutáni híreit fogom megosztani önökkel. Júlia Antónia Hunyady, a hadügyek miniszter asszonya a Saloméi Kancellária előterében tartott sajtótájékoztatót. A miniszter asszony a Rumia-Salomé Világföderáció értékeire emlékeztette az egybegyűlteket, amelyek szilárdan állnak a terrorizmus pusztító árnyékában:

„Mi vagyunk a világok leghatalmasabb nemzete. Több mint ezer éve tartjuk fent a rendet a galaxis szárnyaiban. A biztonság, a rend,

a béke, a fejlődés, a gyarapodás úttörői vagyunk. Olyan hazafiak vagyunk, akik vigyáznak az övéikre... Gonosz, rosszakaró erők veszélyeztetik újra és újra a mi kivívott biztonságunkat, rendünket és békénket. Ha veszélyben a biztonság, ha veszélyben a béke, akkor veszélyben a fejlődés és gyarapodás: minden, ami vagyunk, amit ismerünk, amiért annyian életüket veszítették. Hya egyike azon világoknak, amely terroristák generációit szülte meg és nevelte fel. El akarják venni tőlünk azt, amiért a vérünkkel szenvedtünk meg. Mocskos eszméikkel meg akarják fertőzni tiszta értékeinket. A mai napon nemet mondunk erre. Nemet az anarchizmusra. Nemet a terrorra. Világromboló erőink a mai napon elkezdtek Hya, a terrorizmus és erkölcsstelenség holdjának megtisztítását.”

– Azt mondd meg nekem, Levon, hogy ez a David Reisz mennyire ambíciós? Ha véletlenül tényleg elfoglalja vagy megsemmisíti Hyát, és nemzeti hős lesz belőle, mivel kell számolnunk? – teszi fel a kérdést Don Leviathan Ilyich-Hunyady, Salomé 45. kancellárja és a Rumia-Salomé Világföderáció 2. elnöke, miközben Levon Ilyich főtanácsos kikapcsolja a tévét.

– David Reisz babérokra vágyik, nagyravagyó ember, de nem hülye. Nagyon jól tudja, hogy most próbára tesszük, és egyelőre ez lefoglalja az idegeit. Természetesen fél Hyától, minden épeszű ember félne. De ha sikerül győznie, minden lépését figyelünk kell.

(folytatjuk)

ALFRED DE MUSSET

Szonett az olvasóhoz

Idáig, olvasóm, antik szokást követvén,
az első oldalon köszöntött rád kötetkém.
Most, félek, verseim fel nem vidítanak.
Ez az én századom rossz, röpke pillanat.

A régi örömök, szokások mind kiveszvéen,
királyok, istenek, szeszély: múltó anyag.
Lamartine gyermeknek hisz engem, mert beteg, vén.
Zsuzsanna, Rózsa meg túl bölcsnek tartanak.

A politika, jaj! ez hozza nyomorunkat.
Ki ellenségem, már ma mind csak ezzel untat.
Legyek fehér, aztán vörös? Nem, nem birom.

Akarom, versemet még olvassák sokáig,
s ha van két név, amely lantom fölött csatázik,
más nem lesz soha már, csupán Ninette s Ninon.

Vas István fordítása

„Mi leszel, ha nagy leszel?” – hányszor hallják a fiatalok ezt a dögunalmas (felőtt) kérdést! Egy darabig csak morgás és vállvonogatás a reakciónk, de a kérdésre, sajnos, előbb-több konkrét választ kell találni.

Figyelembe véve, hogy nyolcadikos diákok is vannak a *Cimbora* olvasói között, szívem szerint átírnám egy kicsit Alfred de Musset versének címét, mondjuk így: *Szonett a pályaválasztó olvasóhoz*. Apaként ugyanis immár negyedszerre kellene okos pályaválasztási tanácsot adnom, én viszont csak morgok, vonogatom a vállam, esetleg szájalmasan dadogok: „Válaszd azt, amit a legjobban szeretsz, fiam.” Nem csoda, ha erre a használhatatlan jó tanácsra sóhajtozás a válasz: „Könnnyű X. Y.-nak, mert ő legalább tudja, hogy politikus akar lenni!” Hogy micsoda? Honnan tudja egy 13–14 éves gyerek, hogy ő politikus akar lenni? Aztán eszembe jut, hogy tényleg vannak ilyen („osztályfelelős”) típusok, akik 8. osztály végén a humán tagozatot választják, majd filológiaosztályban érettségizve feltétlenül politológia vagy nemzetközi kapcsolatok szakra jelentkeznek valamelyik jobbacskára egyetemen. Innét pedig már csak egy-két lépés a politikusi karrier...

Nagyon elkanyarodtam Alfred de Musset versétől! Nem hiszem! Hiszen a *Szonett az olvasóhoz* épp arról szól, hogy a politika miként köp bele a költő (irodalmi) levesébe.

Szirak Sára felvétele

A forradalmár Lamartine szerepeltetése legalábbis arra enged következtetni, hogy 1848 környékén járunk, amikor ismét tótágast áll a francia politikai élet. A költőnek viszont ez az ágában sincs politizálni, nem akar elköteleződni egyik oldal mellett sem (vagyis se „fehér”, se „vörös” nem akar lenni), hanem visszavágyik abba a régi, jó világba, amikor irodalmi szalonok hölgyei („Ninette s Ninon”) vitatkoztak egy-egy vers fölött!

S ha már egy francia költő verséről beszélünk, muszáj megemlíteni a „francia” versformát is, vagyis a hatos/hetedfeles jambusokból álló alexandrint – sorszünettel (cezúrával) a verssorok közepén („Idáig, olvasóm [szünet], antik szokást követvén” stb.). Ebben a versben tényleg funkcionális a cezúra: mintha árok húzódná végig a versen a régi és új világ, egyik vagy másik politikai oldal, irodalom és politika között.

Eszem ágában sincs tehát lebeszélni a fiatalokat a politikusi pályáról, sőt! Hátha nekik sikerül majd betömni az egyre mélyülő-szélesedő ilyen-olyan árkokat – akár Alfred de Musset versében is.

Alfred de Musset (1810–1857):
a francia romantika egyik legmeghatározóbb költője, dráma- és prózaírója (Charles Landelle: Musset, a kép forrása: Wikipédia)

BERNARD FRIOT

Újabb sietős történetek (7.)

(Encore des histoires pressées)

Kísértés

Soha nem lesz vége? Már mennyi ideje ülünk az asztal mellett? Két órája? Három? Nagypapa hetvenéves lett. Na aztán! Ha még lennének gyerekek, de nem, csak én vagyok és két unokatestvérem, akik hatéves csecsemők.

Nem tudom, mit találjak ki, hogy elűzzem az unalmat. Ezért a képzeletemmel játszom. Épp a sajtos tál került az asztalra. Magamhoz veszek egy joghurtot. Velem szemben Isabelle néni mond, mond, mond... Mi lenne (csak elképzelem, természetesen), ha belemeríteném a leveseskanalat a joghurtos bögrébe... rátenném a késtartóra úgy, hogy egyensúlyban maradjon, majd jó erősen rácsapnék a kanál végére, és paff... egyenesen bele a dekoltázsába! Persze, csak elképzelem, csupán elképzelem... Te jó ég, mekkora botrány kerekedne! „Hugó! Hugó!” – sipítózna anya elhaló hangon. „Megőrült ez a kölyök?” – kiáltozna apa. Vajon mekkora büntit kapnék? Nyolc nap szobafogság, két hónap zsebpénzmevontás, és életfogytiglan nekem kellene mosogatnom... Elképzelem Isabelle néni fejét, mindenhol csöpögne a joghurt, az arcáról, a ruhájáról, a melléről, a hajáról... Ettől biztos elhallgatna végre.

Fotómodell

Mindez Marima hibája. Ő az én keresztmamám, igazi neve Marie-Madeleine.

Néhány hónapja látott egy hirdetést egy magazinban: divatügynökség 3 és 13 év közötti gyerek fotómodellt keres tévéreklám és divatbemutató céljából. Hívja a 142 77 86 58-as számot, kapcsolattartó személy: ... Marima nagyon szeret engem, meg van győződve róla, hogy én vagyok a leghelyesebb kisserác a világon a szétálló füleim, rendetlen fogsorom és lúdtalpam ellenére. Felhívta hát az ügynökséget, és aztán egy szép este közölte velem:

– Szerda délelőttre beszéltem meg a találkozót. Csípd ki magad, galambocskám, fél kilenckor érted jövök.

– Biztos vagy benne, hogy ez kell az ügynökségnek? – kérdezte anya a jőzanság hangján.

– Hát persze hogy ez. Mert ez a te fiad és az én keresztfiam! Szerdán pontban fél kilenckor becsengetett hozzánk. Amikor megpillantott, kissé elcsodálkozott. Az éjjel rémálmodom

Bernard Friot (1951): kortárs francia ifjúsági író.

Kép forrása: Wikipédia / Bernard Friot © Y.Petit

Csak annyit tudna kinyögni, hogy glugluglu, mint egy fuldokló, akit kihúztak a vízből. Képzletben látom is magam előtt.

De vigyázat, mit is csinálok ezzel a kanállal, amely tele van joghurttal? Egyensúlyba állítom a késtartó tetején. Nem, még gondolnom sem szabad erre! De ez az ostoba személy csak mond, csak mond előttem, dekoltázsa meg ideális célpont... Nem! Ne feledd: két hónapig semmi zsebpénz, és mosogathatsz életed végéig... Túl késő! Az öklöm lecsap a kanál végére, és Isabelle néni arcán, szemén, száján fehér pacni terül szét, majd tétovázva alácsörgedezik az állán, a nyakán, a mellén... Egy pillanatra néma csend lesz, majd éles kiáltás hallatszik...

Túl nagy volt a kísértés. Nem bírtam ellenállni.

volt: beleugrottam egy mély gödörbe egy örülten száguldó kamion elöl, amikor pedig felébredtem, az ágy lábánál találtam magam, és magamra borítottam a kisasztalt is. Jó mély lehetett az a gödör, mert a homlokomon tekintélyes dudor díszelgett, az arcomat pedig sötét sebhely csúfította el.

– Semmi vész – mondta Marima –, egy kis alapozóval eltüntethető.

Elindultunk. Épp odaértünk az ügynökség bejárata elé, amikor kijött az ajtón egy topmodell, aki úgy festett, mintha egyenesen egy óriásplakátról lépett volna ki. Amint elhaladtunk mellette, cipője túsarka beleakadt egy lefolyócsatorna rácsába. Megingott és teljes súlyával rám zuhant. Nem voltam felkészülve arra, hogy lányok potyogjanak az ölembe. Én is vele zuhantam. Neki a haja szála sem görbült. Nem úgy nekem: betörtem az orrom,

bekékült a szemem, kitört egy fogam, komolyan károsult a fizimiskám.

– Ne bánkódj – vigasztalt meg Marima, miközben zsebkenődével letörölte a vért az orromról –, félprofilból még mindig jól mutatsz, főleg, ha megfelelő a megvilágítás.

Amikor meglátta a feldagadt arcomat, a recepciós hölgy nyersen felszólított, hogy máshová menjek kezelgetni magam.

Marima megsértődött, és hatalmas patáliát csapott. A recepciós hölgy végül megunt a cécót, felemelte a telefont és bejelentette érkezésünket.

Megjelent egy bőrnadrágot és narancssárga pólót viselő alak. Amikor meglátott, ez volt az első szava:

– Ki ez a szörnyeteg?

Aztán hirtelen megváltozott a hozzáállása. Valamit suttozott a recepciós fülébe, és szólt, hogy kövessem. Egy fotóstúdióban találtam magam. Marimának kint kellett várakoznia az előtérben.

Várjuk a folytatást...

Kinyitottam egy meséskönyvet, és ezt olvastam: „Volt egyszer egy király és egy királyné, akiknek nem volt gyermekük, és nagyon el voltak keseredve.” Átugrottam néhány lapot, és mit találok: „Volt egyszer egy szegény árva kislány, aki olyan otthonról álmódott, ahol úgy bálnának vele, mint saját gyermekükkel.” Ezt látva rohantam a királyhoz és királynéhoz, és elmondtam nekik, hogy ismerem egy kislányt, aki semmire sem vágyik jobban, mint saját családra, szülőkre. Aztán rohantam az árva kislányhoz, és elújságtam neki, hogy találtam egy királyt és királynét, akik gyerekre vágnak, és boldogan örökbe fogadnák, biztos vagyok benne.

– Tényleg biztos? – kérdezte az árva lány, aki alig merte elhinni, hogy ekkora szerencséje van.

A narancspólós fickó leültetett egy zsámolyra, néhány reflektorral telibe világította az arcom, majd szó nélkül nyomott egy sorozatot a fizimiskámról. Az erős fény sértette a szemem, borzasztóan éreztem magam. Végül a fényképész annyit mondott, hogy „jól van”, és elhagytuk a stúdiót.

Két hónapig semmi hír nem jött az ügynökségtől. Szinte már el is felejtettem az egészet. Aztán múlt hétfőn, amikor bokszedzészről kijöttem, megláttam magam. Egy óriási reklámpannón, az útkezeszteződés kellős közepében ott díszelgett az én megkínzott arcom, a dudorral, a sebhellyel, a vérző ajakkal, a sokkos tekintettel. Fölötte felirat, fekete betűkkel: *Minden évben 35 ezer gyereket bántalmaznak. Ha ön nem lép közbe, ki fog?* És a plakát alján zöld betűkkel a Nehéz Sorsú Gyerekekért Egyesület telefonszáma.

Azóta naponta számtalanszor látom viszont az arcom újságban, tévében, a város falain... Egy plakát még az iskolába is eljutott. A legrosszabb, hogy a bokszedzéseknek köszönhetően a fizimiskám azóta sem néz ki jobban, az emberek felismernek az utcán, és felkiáltanak: „Ó, a szegény fiú!” A minap egy idős asszony adott egy karamellát. A szüleimet viszont gyermekgyilkosnak nevezik névtelen telefonálók, és egy nap három szociális asszisztens is érkezett, hogy felmérjék a helyzetemet.

Marima még nem tud semmit minderről. Japánban tölti a szabadságát. Holnap jön haza. A szüleim érte mennek a reptérre. Még nem tudtak egyezségre jutni: apa nyáron akarja megsütni őt lassú lángon, anya inkább elevenen megnyúzná.

– Tényleg biztos? – kérdezte a királyi pár megilletődve.

Létezik, hogy ilyen gyorsan megoldódik a legnagyobb gondjuk? Megnyugtattam őket, és megszerveztem a találkozót.

És most kíváncsian várom a folytatást. Nagyon remélem, hogy érdekes lesz. „Van rá esély – okoskodtam magamban –, mert a mesékben általában eleinte minden rosszul megy, és a végén rendbe jönnek a dolgok. De ha jól kezdődik, könnyen megtörténhet, hogy rosszul folytatódik. Sőt, nagyon rosszul!” Így izgalmasabb, nem?

Szócs Imre fordításai

Amikor a történetek nem maradnak a helyükön

„Egy író sokféleképpen megtalálhatja a története. Engem például egy rémálmon keresztül talált meg az enyém, azaz egy rémálmom tehető felelőssé, hogy végül szegről-végről mégis író lettem” – írja Cs. Sarnyai Vivien, *A suttogó* szerzője. Ebből az élményből született a különös, sötét hangulatú fantasy, amelyben a valóság és a képzelet határa elmosódik.

Zekepócson, a folyton esős, borongós szigeten, képzeljétek, minden gyerek olvas, és a könyvek nemcsak a valóságtól való menekülést jelentik, hanem maguk is szereplők. A gyerekek hallanak valamit, amit a felnőttek nem: a könyvek mögül suttogó hangokat. Ezek a suttogók a titkos cimboráik. A fantáziavilág, amely a gyerekek saját bejáratú valósága ebben a történetben, komoly veszélyekkel is fenyeget.

Amikor három gyerek rejtélyesen eltűnik, öt barát – Hudi, Borkó, Láli, Góca és Kili – nyomozni kezd. Hamar rájönnek, hogy a háttérben nem hétköznapi erők állnak: egy mesebeli, félelmetes boszorkány, Baba Jaga lépett át a valós világba. A történet tele van kalanddal, humorral, barátsággal, de néha kifejezetten ijesztő is.

A suttogó különleges, talán szokatlan módon mesél. Ez a könyv *tudja magáról, hogy szöveg*, vagyis nemcsak elmeséli a történetet, hanem azt is megmutatja, hogyan meséljük a

történeteket. A narrátor néha közvetlenül az olvasóhoz szól, mintha mi is részesei lennénk a kalandnak, beavat minket a történet felépítésébe, a szereplők motivációiba, sőt, a könyvek világának működésébe is. *A suttogó* legalább annyira szól az olvasó és a könyvek viszonyáról, mint a kalandról. Közben a könyvek szó szerint életre kelnek: szereplők lépnek ki belőlük, akik hatással vannak a valóságra. Baba Jaga – egy klasszikus mesebeli boszorkány – kilép a saját történetéből, és megjelenik a gyerekek világában. Ez a játék a képzelet és a valóság határával teszi igazán különlegessé a könyvet, és azt sugallja, hogy a történeteknek hatalmuk van.

Cs. Sarnyai Vivien könyvét azoknak ajánljuk, akik szeretik a misztikus, egy kicsit ijesztő, mégis elgondolkodtató történeteket. Ha tetszenek a hosszabb, szövevényesebb sztorik, ahol sok a szereplő és a kaland, akkor jó választás lehet. Leginkább azoknak való, akik nem riadnak meg egy kis borzongástól, és szeretnek elmerülni egy különleges, sötét hangulatú világban.

Cs. SARNYAI VIVIEN

A suttogó. Nautilia

Móra Könyvkiadó, 2025
(részlet)

A kitalált történet

Az írók sokféleképpen elkezdhetnek mesélni egy történetet. Bemutathatják a szereplőiket és a helyszínt, megismertethetik az előzményeket, vagy akár rögtön az elbeszélés közepébe csaphatnak. Mi azonban egy olyan mesével indítjuk a történetünket, amelyről eszünk ágában sincs elárulni, hogy később lesz-e jelentősége, vagy pusztán túlárado mesélőkedvünknek egy cél nélkül termett gyümölcse ez. A kérdés eldöntését a kedves olvasók fantáziájára bízunk, és

reméljük, hogy történetünk sok-sok fejtörést és áttöprengett éjszakát fog okozni.

Hetedhétország partjait az Óperenciás-tenger mosta. Az Óperenciás-tenger örökké háborgó, vad hullámairól híres, no meg arról, hogy kiterjedése végtelen. Pontosan a közepén emelkedett ki egy apró kis sziget, amelyen Nekeresdföld királysága terült el. A sziget közepén egy hatalmas fa állt, amelynek lombjai az égig nyúltak, s bőven a felhők felett teremtek meg gyümölcsei. Ezek a földi emberek számára érinthetetlenek voltak, a felhők fölött élő népség számára azonban kiváló eledelnek bizonyultak. A fának nemcsak a föld fölött volt végeláthatatlan a kiterjedése, hanem a föld alatt is: gyökerei pontosan Lucifer gyomrában végződtek. Egy napon Lucifer súlyosan megbetegedett, a fa gyökerei felszívták magukba a betegséget, a kórság felszivárgott egészen a lombkoronájáig, így a fa összes gyümölcse elrohadt. Az égig érő fa tizenkettedik szintjén élőknek hirtelenjében nem volt mit enniük, így kétségbeesetten fordultak királynőjükhöz, a rettenetes, de nagy hatalmú boszorkányhoz, Baba Jagához. Baba Jaga ekkor magához hívatta keselyűit, akiknek tollazata olyan fekete volt, mint az éjszaka, és így szólt hozzájuk:

– Eredjetek, és hozzátok el nekem az aranygyapjas nyáját! Azoknak a bárányoknak olyan tápláló a húsup, hogy csupán egynek a leölésével egy egész évig etethetjük népemet.

A tizenkét keselyű fülsiketítő rikoltozásba kezdett, kitárták hatalmas, halált hozó szárnyaikat, s a fa törzse mentén vad suhogással siklottak a föld felé.

Nekeresdföld királysága messzi vidékeken is híres volt gazdagságáról, amelyet legfőképpen az aranygyapjas nyájának köszönhetett. Egyetlen aranygyapjas bárány is olyan sokat ért, hogy a szintén gazdag Hetedhétország csak kincstárának feléből vehette volna meg. Az aranygyapjas nyáját tehát a legtitkosabb helyen őriztette az öreg király: volt egy mező, amelyet magas, áthatolhatatlan hegyek vettek körül. A hegyeken vadölő kutya-falkák sokasága hemzsegett éberen, amelyek biztosították, hogy semmiféle élőlény ne juthasson át a sziklákon. A mezőt Árkádiának nevezték, és nem volt olyan emberfia, aki csak sejtette volna, hogy hol található. Ez alól mindössze két férfiú jelentett kivételt. Az egyik az öreg király, a másik Csegő, a fiatal juhász fiú. Csegő feladata volt, hogy őrizze a nyáját és napestig fuvolázzon a báránykáknak, akiknek muzsika kellett, hogy egészségesek és aranygyapjasak maradjanak.

A magas hegyek és a vadölő kutya-falkák azonban csak a földi veszedelmeket tudták távol tartani Árkádiától, az égi csapásoktól nem védhették meg. A förtelmes keselyűsereg fülsiketítő vijjogással érkezett, és egyenként ragadták el valamennyi aranygyapjas bárányt. Csegő tehetetlenül nézte végig, ahogy hön szeretett báránykáját egytől egyig elviszik.

Fehér szőrű, bozontos kis pulija, Csikó – aki éppen akkora volt, mint egy fiatal bárányka – csak annak köszönhetette, hogy nem vitték el a keselyűk, hogy amikor megmarta az egyiket, az rádőbbsent, hogy ő nem aranyszínű.

Csegő könnyei megállíthatatlanul patakozottak, amikor az öreg király elé járult színt vallani. A király elsápadt, zokogni kezdett, és az a kevés fekete hajszála, amely még megtartotta színét, nyomban megőszült. Dühösen szólott a juhász fiúhoz:

– Árva voltál és nincstelen. Nem volt se atyád, se anyád, se vagyonod, se otthonod. Kiemeltelek a szegénységből és otthont adtam neked. Csak egyetlen dolgot kértem tőled: vigyázz az aranygyapjas nyájacskádra, amely az országom gazdagságát biztosítja. Te ezt az egy feladatot sem teljesítetted, s most romlásba taszítottad országomat és népemet. Ezért száműzlek Nekeresdföld királyságából!

Most, hogy a meseolvasást befejeztük, kukantsunk be azon az ablakon, amely mögött főhősünk, Kilikia Andris (akit mindenki csak Kilinek hív) idegesen járkált fel-alá, miközben egy előre begyakorolt szöveget motyogott magában. Odakinn a szürke, felhős ég nagyot dörent, az esőcseppek pedig vad kopogásba kezdtek. Kili odasietett az ablakhoz, elhúzta a függönyt, és egészen közel hajolt az üveghez, hogy szemügyre vegye az utcát. Arca olyannyira hozzátapadt a párás ablakhoz, hogy már-már érezhetjük a rágógumitól édes, sárgadinnye-illatú leheletét, és láthatjuk, hogyan gördülnek le az izzadságcseppek a homlokáról. Ő persze nem látott meg bennünket, hiszen a regények főhősei nem szokták látni az olvasóikat. A könyvsorokon túli emberek megismerése egyedül az olvasó kiváltsága.

Kili tehát az ablaknak feszülve nézte az egyre vadabban táncoló esőt és a sűrűn gomolygó ködöt, ugyanakkor nem riadt meg a vihartól. Otthonában, ezen az apró szigeten szinte állandó volt az eső, a köd és a mennydörgés. Zekepócs felett folyton sötét és borongós volt az ég. Ha tehát velünk kívántok tartani, keresetek elő esőkabátjaitokat, gumicsizmáitokat

és zseblámpáitokat, ebben a történetben ugyanis – hőseink mellett – a viharos éjszakáké a főszerep.

A ködöt egyszerre sárga fényszórók vágta át, és csakhamar begördült Kiliék háza elé egy rendőrautó, amely ugyan nem szirénázott, de piros-kék fénye valósággal izzott a szürkületben. Két rendőr szállt ki a járműből, mindketten kinyitották fekete esernyőjüket, pedig mindössze néhány lépést kellett megtenniük a kapuig. Itt aztán becsöngették. Kili édesapja, az idősebb Kilikia András szélesre tárta a kaput, majd a három férfi futólépésben sietett be a házba.

Kili bőre egyébként is világosabb az átlagosnál, most azonban valósággal elsápadt, és az ágya szélére rogyott. Remegő kezével dús, mézszínű hajába túrt, szeplőit ideges izzadság áztatta, vékonyka szemöldökét összevonta, örökké komisz kék szemét pedig rémület öntötte el. Hallotta, ahogyan édesanyja és édesapja melegen üdvözli a rendőröket, akik megnyerő hangon válaszoltak. Letették az ernyőjüket, és az idősebb Kilikia András vezetésével elindultak a nappaliba. Kint nagyjából három percet beszélgetett a társaság, míg nem a fiú közelgő papucsosozogást vélt hallani, és csakhamar be is kopogtak az ajtaján.

– Rendőrök érkeztek. Az urak szeretnének feltenni neked néhány kérdést, Andris – szölt be aggódva az édesanyja, Kilikia Orsolya, és résnyire nyitotta az ajtót.

– Köpök a kérdéseikre! – bukott ki Kiliből a válasz, de rögtön meg is bánta.

Hősünk tökéletesen tisztában volt azzal, hogy folyton-folyvást olyan dolgokat mond ki, amiket nem volna szabad. Ő, hányszor temette már arcát a tenyerébe szégyenkezve, és hányszor kívánta már azt, hogy bár született volna nyelv nélkül! Kili keményen próbálkozott, hogy a gondolatai ne formálódjanak kimondott szavakká azon nyomban, amint megfogannak, mégis mintha valamiféle kecsketestű, emberfejú, szarvaktól rút ördög okádatná ki vele mindazt, amit nem akar kimondani.

– Azonnal indíts kifelé! – rivalt rá édesanyja ezúttal erélyesen, és sarkig kitérte az ajtót.

Kili összereszt, és ösztönösen talpra pattant. Mély lélegzetet vett, összedörzsölte a tenyerét, hogy eltűnjön róla az izzadság, és elindult az ajtó felé. Futó pillantást vetett Madame Pompadourra, a folyton mozgásban lévő törpehőrcsögére.

– Kívánj sok sikert! – motyogta, de Pompadour mit sem törődött szegény gazdája gyötrelmeivel, csak boldogan szaladgált fel-alá a ketrecét átszövő csőrendszerben.

A fiú végigbaktatott a folyosón, és amikor befordult a nappaliba, édesapja bátorítóan megveregette maga mellett a helyet a díványon. Kili azonban jobban szeretett volna önállóan és függetlenül látszani a rendőrök előtt, így a fotelbe huppant.

– Itt vagyok – közölte szárazon, színlelt magabiztossággal.

– Szervusz, András! – mosolygott rá az alacsonyabbik rendőr. – Csuda egy idő van, igaz?

– Itt mindig esik és villámlik – vont vállat a fiú az ablakot bámulva. – Ha nem így lenne, valószínűleg elvonási tüneteink lennének.

Mindkét rendőr hatalmas hahotában tört ki, Kili pedig lenézőn vonta össze a szemöldökét. Tudta, hogy egyáltalán nem volt vicces az, amit mondott, a rendőrök csupán azért nevettek, hogy elnyerjék a bizalmát és oldják a benne lévő feszültséget.

– Hát maguk sem hallhattak túl sok jó viccet – nézett rájuk szánakozva.

Édesapja felszisszent, édesanyja pedig dühösen rőtta meg:

– Andris!

A két rendőr elkomorodott, arcukról lehavadt a mosoly, és néhány másodpercig néma csöndben fürkésztek a fiút. Odakint egyre vadabban kopogott az eső, majd hirtelen nagyot dörent az ég.

– Tudod-e, miért vagyunk itt, fiacskám? – kérdezte a másik férfi. Szeme összeszűkült, szőrszálakkal teli orra rándult egyet, és gyanakodva kezdte fürkészni főhősünket, mintha azt gondolná, ő a tettes.

– Mivel már minden gyereket kihallgattak a szigeten, nem kell hozzá sok ész. Az eltűnt fiúk miatt vannak itt – válaszolt Kili, és közben kényszerítette magát, hogy ne szegezze tekintetét a zoknijára.

A Szín-téren:
Vanessa German
amerikai költő,
gyógyító,
aktivista,
autodidakta
művész

A művészet mint közösségi szolgálat

**„KISLÁNYKOROMBAN AZT HITTEM,
HOGY BORZASZTÓAN CSÚNYA
SZÖRNYETEG VAGYOK.”**

Heinz-díjat kapott szobraiért, installációiért, spoken word költészetéért és közösségi alapú munkáiért, amelyek szembeállnak a rasszizmussal, az erőszakkal, a homofóbiával és a gyűlölettel, miközben a gyógyulás reményét fejezik ki. Az önmagát „polgári művészeknek” nevező Vanessa German mindennapi tárgyakból – kauri kagylókból, gyöngyökből, tükrökből, ódon figurákból, játék fegyverekből – építi szobrait, és olyan hatalmas figurákká alakítja őket, amelyek a kollektív szenvedést illusztrálják, miközben megerősítést és optimizmust is sugároznak.

Egy alkalommal a zöldségpiacon költött verseket a járólók számára. Három dolgot kért tőlük: egy nevet, egy szint és egy szupererőt. Ezekből a kulcsszavakból alkotott költészetet. Szerinte ezek az intim pillanatok csordultig vannak

szerepettel, egymásra figyeléssel. Meghallgatva a másik embert, figyelmünket adva neki, a szeretet gesztusát gyakoroljuk.

Különös tárgyakat, porcelánokat, textilanyagokat, kristályokat gyűjt. Talált tárgyakat ásványokkal társít, összeilleszt, átfest, megépít, és közben kérdéseket tesz fel magában, amelyekre a választ a kész installációkba, szobrokba kódolja. Figurái, alteregói afroamerikai nőalakzatok, kezükben különféle eszközökkel menetelnek vagy mozdulatlanokba merednek. A törzsi művészetből is merít, láthatjuk ezt az óriási fejeket ábrázoló, elbűvölő szobrain. Mind-egyiknek van története, amelyről mesélhet. A hatást főleg a rendkívül látványos anyaghasználatával, a naivan őszinte kifejezőmódjával éri el.

A *Bestia* című térbeli önarcképen mind a fizikai vonatkozások, mind a lelki jelenségek jelen

vannak. Az önmagát megélő, vajúdo művész saját tapasztalatát fogalmazza meg. Hosszú karjai ölelésre hívják a nézőt. A *Bestia* (The Beast) elnevezésnek itt pozitív a kicsengése, mint az *állati jó* kifejezésnek, mint amikor valaki annyira jól teljesít valamiben, hogy az *elképesztő*.

A pittsburghi Művészetek Háza olyan közösségi tér, ahová kicsik és nagyok egyaránt járnak megtapasztalni az alkotás örömét. Vanessa ebben az intézményben olyan környéken kínál reményt és oktatási teret a gyerekeknek, ahol kiugróan magas a gyilkosságok aránya...

**„AZ ÉLET RÖVID... SZERETNÉM,
HA A LÉNYEMEN KERESZTÜL
MINÉL TÖBB IGAZSÁGOT
MUTATHATNÉK A VILÁGNAK
FÉLELEM ÉS SZÉGYEN
NÉLKÜL.”**

Vanessa German számára a szobrászat lelki gyakorlat. Van ereje szembenézni a rendszerszerű társadalmi problémákkal, és ez közösségi érzést teremt. Szobrainak szereplői történetek sorát mesélik el nőkről, akiknek menekülniük kell az erőszak elől, vagy éppen a fegyveres bűncselekmények szívzaggató hatásaitól. Mindenekelőtt azonban az önmegörzés, a túlélés és az ellenálló képesség felmagasztalását jelképezik.

Példaértékű munkákkal és alkotóval van dolgunk. Módszere lemásolható és reprodukálható, mert reflektál a gyökereire, az egyén, a nő fizikai és lelki problémáira, a társadalmunkban felbukkanó igazságtalanságokra, a közösségi feladatokra, egymásra figyelésre, empátiára. Ezek a kulcsfontosságú témák, kérdések, amelyekre nekünk is reagálnunk kellene.

Hátha tudunk is.

Közös örökségünk

Az 1648-ban megjelent Gyulafehérvári Újszövetség, más néven Rákóczi-biblia a gyulafehérvári Museikon állandó kiállításában. Fotó: Ladó Ágota

a már meglévő magyar öntudatunkkal reagálunk, azaz elutasítjuk, vagy értéknek tartjuk, beépítjük, identitásunk részévé tesszük azt.

Ha ezzel te is így vagy, akkor minden rendben. Arra biztatlak azonban, hogy ezzel egy időben ne hagyd figyelmen kívül azt sem, amiről úgy érzed, nem a te kultúrádhoz tartozik, valami más, amihez nincs közöd. Másképp néz ki, más a hangzása, másak a betűk, más a nyelv. Ha egy romániai, erdélyi múzeumban megpróbálsz megérteni azt a jelenséget is, ami elsőre teljesen

A Museikon felújított épülete a gyulafehérvári várban. A kép forrása: George H. / Tripadvisor

Mindannyiunkkal előfordul, hogy egy új történetben, múzeumban, kiállításban a kulturális és/vagy tárgyi örökség terén (tehát mindabban, amit a múltban élt emberek ránk hagytak) azt keressük, aminek magyar vonatkozása van. Arra figyelünk, azt emeljük ki, azt tartjuk fontosnak. Ez természetes, hiszen a magyar emlékekhez könnyebben tudunk kapcsolódni: a nyelvben otthon érezhetjük magunkat, biztonságos, a sorsok ismerősek, és minden új információra

idegennek tűnik, akkor egyrészt jobban fogod érteni azt a közösséget – például a román –, amelyik létrehozta azt. Másrészt kiderülhet, hogy egy jelenség, egy történet, egy tárgy nemcsak román vagy csak magyar lehet, hanem lehet valami olyasmi,

ami mind a román, mind a magyar, sőt, a roma közösség számára is fontos emlék.

Áprilisi tárgyunk éppen ilyen: az 1648-ban kiadott Gyulafehérvári Újszövetség, egy viszonylag korai román nyelvemlék, amelyet cirill betűkkel írtak és nyomtattak – többek között talán egy, a mai Macedónia területéről származó nyomdász, vélhetően Kijevből hozott betűminták alapján – a ma Szászsebeshez tartozó lámkeréki malomban készült papírra, és amelyet I. Rákóczi György erdélyi fejedelem rendelt meg, illetve nagymértékben finanszírozott, többek között Geleji Katona István református püspök sugallatára, aki fontosnak tartotta, hogy a Szentírás román nyelven is napvilágot lásson.

Kalandosan hangzik? Persze, az egész történet nem derül ki rögtön (vagy talán egyáltalán), ha – mondjuk – nyáron, egy hosszú buszos utazás után megérkezel a gyulafehérvári Museikonba, örülsz a légkondinak, és csak egy könyvet látsz egy üveg alatt. Éppen ezért írom le az egész sztorit, hogy ilyen helyzetben jusson eszedbe:

egy ilyen könyv sosem csak egy könyv.

Természetesen nem ez az egyetlen darab készült el, de ebbe a példányba – amely a Museikonban kiemelt helyen várja a látogatókat – utólag, valószínűleg valamikor az 1800-as évek folyamán valaki bejegyezte a *Miatyánkot* romani nyelven. Így ez a Gyulafehérvári Újszövetség nemcsak egy korai román nyelvemlék, hanem talán az első erdélyi romani nyelvemlék is.

Egy 1989-ben megjelent katalógus a következőképpen oldja fel a bejegyzés szövegét:

„Amaro dade cai kil ale k fncenia piktronel advel trikir i kir aniro tsorok cide pre pu amaro manro cimirek delek adek ertikal lengi mer me lengi ande

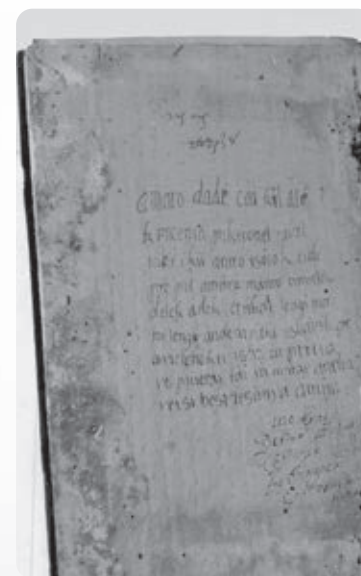
A Museikon állandó kiállításának részlete. A kép forrása: George H. / Tripadvisor

nrpakt isbavikar aviclenokti istir in pircia ve puieray tai tri mriray anitra vesti besvirisimya Amin.”

Aki az imádságot bejegyezte, valószínűleg nem látta korábban leírva ezt a szöveget. Kérdés, hogy mennyire ismerete a szavak helyes írásmódját, illetve mennyiben volt ez egy nyelvjárás emléke. Én mindenesetre a legnagyobb egyezést a *Miatyánk* következő verziójával találtam:

„Amaro Dad kai san ande o cheri! / Ke tjiro anav t'avel svintsime; / ke tjiri amperetsia t'avel; / ketu keres sar tu kames pe e phuv sar ande o cheri. / De amenge adjes amaro manro sakone djesesko. / Yertisar amenge amare bezexendar, / sar vi ame jertisaras kudalendar kai amisaille amende. / Na zurnav amen, / numa skipisar amen katar o xitro. / Ke tuke si, ande sa le BERSH kai avena, / e amperetsia, e zor thai o vestimos. / Amen”

Van esetleg valaki a környezetemben, akitől rá tudsz kérdezni a könyvbe bejegyzett imádság értelmezésére?

Az 1648-as Gyulafehérvári Újszövetség hátsó borítójának belsejébe utólag bejegyzett, romani nyelvű imádság. Fotó: Ladó Ágota

Tudom, hogy április a húsvét és a húsvéti vakáció hónapja, de szintén ekkor – pontosabban április 8-án – ünnepeljük a roma kultúrát. Elsősorban ennek apropóján választottam e havi tárgyunkat, amellyel egyúttal arra is szeretném felhívni a figyelmed, hogy általában milyen kevés roma vonatkozású tárggyal találkozunk a közgyűjteményekben.

Az 1648-as Gyulafehérvári Újszövetség címlapja cirill betűkkel, román nyelven. A kép forrása: a Museikon Facebook-oldala

Ugyanakkor az Újszövetségnek bőven van köze a húsvéthoz is, nem igaz?

Végezetül egy érdekesség azzal kapcsolatban, hogy a világunk megismerése sokszor mennyire esetlegesen történik: az a személy, aki először azonosította, hogy a könyvben szereplő bejegyzés egy romani nyelven írott imádság, nem más volt, mint az 1980-as években a gyulafehérvári fejedelmi palota előtt működő közcéce gondnoka. A tőle származó információt a történészek feldolgozták, és így az ma bárki számára hozzáférhető a múzeumban.

Idén év elején az erdélyi örmény népmeséket említettem, úgyhogy most azt mondom el: szintén a Gutenberg Kiadó gondozásában erdélyi cigány népmeséket is olvashatsz.

Ha üzennél nekem, itt megteheted: <https://tally.so/r/mebpyo>

A könyvet itt tudod megnézni: Museikon, állandó kiállítás – 510009 Gyulafehérvár, Unirii utca 3. Nyitva keddtől vasárnapig 9 és 17 óra között. További információk itt:

<https://www.facebook.com/museikon>

Amit nem látunk

Rovatunk előző részéhez kapcsolódva most két könyv kerül egymás mellé: az egyik a testünkhöz való viszonyunkról, a másik a ruháink és a fogyasztás mögötti láthatatlan történetekről szól. Különböző világok, mégis ugyanarra kérdeznék rá: mennyire értjük azt, ami bennünk és körülöttünk történik?

DR. GÁCS ZSÓFIA – TARR ZSÓFIA – MAGYAR EMMA

Ezentúl

Illusztrálta: Karácsonyi Panka és Koczka Kristóf
Csimota Kiadó, Budapest, 2024

A Csimota Kiadónál megjelent *Ezentúl – Túl súlyos füzet* című munkát a dr. Gács Zsófia gyermekgyógyász-endokrinológus, Magyar Emma pszichológus és Tarr Zsófia gyógytornász szerzőtrió hozta létre. Már a három alkotó szakmai háttere is jelzi, hogy nem szokványos életmódkönyv: a tízéves kortól ajánlott kötet a test működéséhez egyszerre közelít orvosi, mozgásterápiás és pszichológiai nézőpontból.

Dr. Gács Zsófia néhány éve a túlsúllyal élő gyerekek és családjaik támogatását tűzte ki célul: nemcsak klinikai kivizsgálással, hanem az életmódváltás gyakorlati kérdéseivel is foglalkozik. A *Túl súlyos füzet* eredetileg ennek a szakmai munkának a részeként született olyan segédeszközként, amely segít a gyerekeknek megérteni, mi történik a testükben, és milyen apró lépések vezethetnek egy egészségesebb élet felé.

A *Túl súlyos füzet* nemcsak arról beszél, ahogyan viszonyulhat a környezetünk és mi magunk a testünkhöz, hanem arról is, hogy mi történik velünk fiziológiai szinten. Részletesen elmagyarázza az olyan alapfogalmakat, mint például a BMI (testtömegindex), és azt is, hogy miképpen reagál a szervezetünk az étkezési szokásokra vagy a mozgásra. Ezek a részek időnként már egészen tudományos mélységekbe mennek – bevallom, volt, amikor nekem egy kissé soknak tűnt. Ha valaki viszont kíváncsi a háttéranyagokra, innen sok mindent megtanulhat.

A könyv nem akar kioktatni. Nem kínál „tuti módszereket”, inkább tudást, szempontokat és apró gyakorlati ötleteket ad – olyan kapaszkodókat, amelyek segíthetnek eligazodni az egymásnak sokszor ellentmondó elvárások között. Mert a testtel kapcsolatos kérdések ritkán egyszerűek. Vannak helyzetek, amikor a túlsúly mögött egészségügyi okok állnak, és ilyenkor nem elegendő pusztán az életmódról beszélni. A testünkhöz való viszonyunk már kiskorunkban formálódni kezd – olyankor, amikor még semmilyen hatásunk nincs rá.

Viszont azt se feledd, hogy „egyszer ezek már a saját döntéseid lehetnek”. (216. old.)

A könyv naplóra emlékeztető, interaktív füzet, amelyben az olvasó is tevékeny résztvevővé válik. Konkrét feladatok, kérdések vagy kitöltendő oldalak várják, hogy írószert ragadj. A biológiai folyamatokat időnként egészen játékos, kreatív magyarázatok teszik érthetőbbé. Az egyik kedvenc részem például az inzulin működéséről szóló hasonlat volt:

„Ha egyszerre rengeteg cukorvendéget kell elszállásolni, mert egyszerre rengeteg cukor kerül be a bélből a vérkeringésbe, akkor a portás alig győzi kiadni a kulcsokat. Ráadásul, ha a szobák már kezdnek megtelni a korábban elszállásolt vendégekkel, akkor egy-egy szobaajtóhoz még több kulcsra lesz szükség, tehát a szervezetnek még több inzulint kell termelnie.” (210.)

Nagyon világosan írnak arról is, hogy nem egyetlen ideális test létezik, és nem egyetlen módszer vezet az egészséges élethez.

„Bármelyikbe is tartozol most [azaz átlagos-e a testtömegindexed vagy magas/alacsony – a szerk.], ha úgy érzed, változtatni szeretnél, ebben a könyvben találsz megfelelő tudást és tippet, hogy sikerüljön.” (221.)

A könyv vizuális világán Karácsonyi Panka grafikus mellett Koczka Kristóf dizájnere is dolgozott, és ez nagyon érződik az összképen. A sok rajz, jegyzet, szövegbuborék és apró grafikai lelemény elsőre akár kaotikusnak is tűnhetne, mégsem az. Valahogy éppen az ellenkezője történik: a vizuális elemek nem túlterhelik az oldalt, hanem kifejezetten szellőssé és játékosá teszik a könyvet, mintha az folyamatosan párbeszédben állna az olvasóval.

CAJA CAZEMIER – MARTINE LETTERIE

Made by Indira

Fordította: Rádai Andrea
Tilos az Á, Budapest, 2025

A tudatosság nemcsak a testünkkel kapcsolatban fontos. Ugyanilyen fontos lehet akkor is, amikor reggel felöltözünk és kinyitjuk a szekrényt. Honnan jönnek a ruháink? Ki készíti őket? És mit nem látunk abból, ami egy-egy ruhadarab mögött történik?

A *Made by Indira* című regény pontosan ezekre a kérdésekre keres válaszokat. A könyvet két holland író, Caja Cazemier és Martine Letterie jegyzi, akik az irodalmon keresztül próbálnak érzékeny társadalmi témákat közelebb hozni a fiatal olvasókhöz: nem adatokat sorolnak, hanem sorsokat mutatnak meg.

A regény egyik legerősebb pontja számomra már az első két fejezetben megmutatkozik. Nagyon egyszerű, mégis szinte fájdalmasan pontos párhuzamot állít fel két világ között. Az egyik oldalon egy holland lány életébe látunk bele, akinek a péntek délutánja automatikusan a vásárlásról szól. A cél, hogy minél olcsóbban, minél több ruhát tudjon venni: a boltok, a *fast fashion* üzletláncok világában él, ahol a ruhák gyorsan jönnek és mennek, s ahol a döntések könnyűek, szinte következmények nélküliek.

A másik oldalon viszont egy indiai kislány életébe csöppünk bele, ahol egészen más jellegű döntések határozzák meg a mindennapokat. Ott a kérdés nem az, hogy mit vegyen meg, hanem az, hogy hogyan ossza be azt a kevés ételt, ami jut. Reggelire is rizset eszik, és közben azon gondolkodik, hogyan tud segíteni az édesanyjának az apja halála után. Itt a mindennapok nem választásokból, hanem kényszerekből állnak.

A két történet egymás mellé helyezése szinte azonnal működni kezd. Nincs szükség hosszú magyarázatokra: az elmentet önmagáért beszél. Ugyanaz a bolygó, ugyanaz az ipar, ugyanazok a ruhák, mégis teljesen eltérő valóságok szereplőink számára. A történet finoman, de következetesen emlékeztet rá, hogy minden egyes ruhadarab mögött emberi sorsok, döntések és kényszerek húzódnak meg – olyanok is, amelyekhez közvetlenül közünk van, még ha nem is látjuk őket.

Ahogy haladunk az olvasással, egyre árnyaltabban rajzolódik ki a holland lány világa is – és vele együtt egy olyan társadalmi közeg, amely számomra legalább annyira érdekes volt, mint a globális probléma, amelyről a könyv beszél. A történetben természetes, hogy a tizenöt éves lány már dolgozik: bébiszitterkedik, saját pénzt keres, abból vásárol. A szülők ezt a szabadságot tiszteletben tartják, ugyanakkor beszélgetésekkel próbálják formálni a gondolkodását. Izgalmas dinamika: folyamatos párbeszéd zajlik, amelyben a gyerekek is van

hangja, sőt, vannak érvei. A történet egyik fontos szála ebből a feszültségből bontakozik ki: a lány döntés elé kerül. Egyik lehetőség: síelés a barátnőjével, a másik: indiai utazás a nagynénjével. Az egyik ismerős és kényelmes, a másik egy teljesen idegen valóság felé nyit. A szülők természetesen próbálják az utóbbi irányába terelni. A válasz viszont ugyanolyan őszinte és kamaszosan pontos:

„– Még csak tizenöt éves vagyok! – mondta. – Fel fogok nőni, megigérhetem. Miért akkora baj, hogy addig is élvezem egy kicsit az életet?”

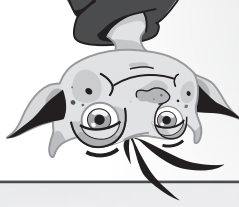
– De hát mást sem csinálsz egész nap – mondta az apja.

– Aha, persze – morogta Terra. – Hat-hét órám van naponta, aztán itthon két óra tanulás, plusz a házimunka, amire ti kötelezték, és kábé hetente kétszer a bébiszitterkedés. Ez aztán a semmittevés!” (42. o.)

Amikor végül eljutunk Indiába, a könyv elkezd más részleteket mutatni: hétköznapiakat, gesztusokat, apró jeleneteket. Megjelennek azok a képek, amelyek nem feltétlenül drámaiak, mégis nagyon erősen hatnak. A mindennapok olyan ritmusa, amely teljesen más logika szerint működik, mint amit megszoktunk. Ebben a világban hirtelen más jelentést kap az is, amit addig természetesen gondoltunk. A ruha nem választás, hanem munka. A pénz nem lehetőség, hanem túlélés. És a történet szinte észrevétlenül kezd el kérdezni: mihez kezdünk ezzel a tudással?

Mindkét könyv arra emlékeztet, hogy a tudatosság nem nagy, egyszeri döntés, hanem apró elmozdulások sora – abban, ahogyan a testünkhöz viszonyulunk, és abban is, ahogyan a világra nézünk. Amit természetesnek veszünk, az valójában választások és következmények hálózata, és néha már az is elég, ha egy pillanatra megállunk és más szemmel nézünk rá. Mert lehet, hogy a változás nem akkor kezdődik, amikor válaszaink vannak, hanem amikor először merünk kérdezni.

Fáradhatatlan nők harcai

A márciusi számban fejest ugrottunk a nők választójogért folytatott harcának történetébe. A küzdelem azonban nem itt kezdődött, és nem is ért véget a 20. század közepén a szavazati jog megszerzésével, hiszen a mindennapi életben is fontos az egyenlőség: az oktatásban, a munkahelyeken, a fizetésekben, vagy abban, hogy ki mennyi házimunkát végez. Most a világ különböző pontjairól hozunk rövid, izgalmas példákat kiállításokról a nők egyenlő bánásmódban részesüléséért.

Gyufaárus lányok sztrájkja – London, 1888

1888-ban Londonban fiatal nők százai dolgoztak gyufagyárakban, ahol olyan veszélyes vegyi anyagokkal érintkeztek, amelyek komoly betegségeket okozhattak. A munkakörülmények szinte életveszélyesek voltak, és a nők hosszú órákon át talpaltak alacsony fizetésért. Az elbeszélések alapján, amikor az egyik munkást azért büntették meg, mert a tarthatatlan körülmények miatt panaszkodott, nőtársai sztrájkba léptek. Annie Besant újságíró segítségével történetük országos figyelmet kapott. Több hónapnyi tiltakozás után a gyár javított a munkakörülményeken, és a gyártásból kivonta a legveszélyesebb vegyi anyagokat.

Nők a jogtudományokban – Románia, 1920

Ella Negruzzi 1913-ban megszerezte jogi diplomáját a Jászvásári (Iasi) Egyetemen. Amikor azonban ügyvédként szeretett volna dolgozni, a kamara elutasította a jelentkezését. Bár a törvények nem mondták ki egyértelműen, hogy nők nem lehetnek ügyvédek, a gyakorlatban kizárták őket a szakmából. Egyik indok az volt, hogy akkoriban még nem volt választójoguk, ezért nem vehetnek részt olyan szakmában, ahol bizonyos kérdésekben szavazni kell.

Negruzzi évekig jogi küzdelmet folytatott: különböző városok ügyvédi kamaráihoz is jelentkezett, miközben bíróságokon próbálta bizonyítani, hogy a törvények valójában nem tiltják a nők számára a szakma gyakorlását. Több mint hat évig tartó pereskedés után végül felvették az ügyvédi kamarába, és 1920-ban az egyik első női ügyvéd lett Romániában. Később aktívan részt vett a nőjogi mozgalomban is, szervezeteket alapított, és a nők politikai jogaiért is kiállt.

Története jól mutatja, hogy néha egyetlen ember kitartása képes megváltoztatni egy egész szakma szabályait.

Kenyér és rózsa – Lawrence, Egyesült Államok, 1912

1912 januárjában Lawrence városában több ezer textilmunkás lépett sztrájkba. A város gyáraiban főként bevándorlók dolgoztak – köztük sok fiatal nő és lány – hosszú órákon át, alacsony fizetésért. A konfliktus akkor kezdődött, amikor Massachusetts államban törvény csökkentette a nők és fiatalok maximális heti munkaidejét, ami azt jelentette, hogy kevesebbet dolgozhattak, és alacsonyabb fizetés is járt ezért. A gyárakban spontán tiltakozás kezdődött, amely gyorsan tömegmozgalommá nőtt: több mint húszezer munkás csatlakozott hozzá, akik különböző országokból érkeztek, és több mint húsz különböző nyelvet beszéltek.

A demonstrációk során jelent meg a híres jelszó: „Kenyeret akarunk – és rózsát is!” A „kenyér” a tisztességes fizetést jelenti, azt a pénzt, amelyre szükség van az életben maradáshoz, a „rózsa” pedig az emberi méltóságot, a pihenést és a jobb életet jelképezi.

A hónapokig tartó demonstrációk során több összecsapás is történt a rendőrséggel, és a sajtóban sok vita zajlott a munkások helyzetéről. Végül a gyártulajdonosok tárgyalni kényszerültek, és béremelést vezettek be, valamint javították a munkafeltételeket.

Izlandi nőnap – 1975

1975. október 24-én Izlandon különleges tiltakozás történt. A nők országszerte úgy döntöttek, hogy egy napig nem mennek be dolgozni, és otthon sem végzik el a házimunkát, hogy megmutassák, mennyire fontos szerepet játszanak a társadalomban – mind a fizetett munkában, mind a mindennapi otthoni feladatokban.

Az iskolák és óvodák közül sok bezárt, mert nem volt, aki dolgozzon bennük. A munkahelyeken is lelassult az élet, és sok férfinak hirtelen át kellett vennie a házimunka vagy a gyerekfelügyelet egy részét.

Aznap több tízezer ember gyűlt össze Reykjavíkban, hogy közösen beszéljenek a nők helyzetéről és az egyenlőség fontosságáról. A napnak voltak humoros pillanatai is: például a hotdog-eladások hirtelen megugrottak, mert sok férfi a leggyorsabb vacsorát választotta.

A következő években felgyorsultak az egyenlőséggel kapcsolatos politikai-társadalmi változások.

1980-ban Izland történelmet írt: Vigdís Finnbogadóttirt szavazták meg elnöknek, aki a világ első demokratikusan megválasztott női államfője lett.

Fizetést a házimunkáért – Nemzetközi kampány, 1970-es évek

Az 1970-es években több országban, például Olaszországban, az Egyesült Királyságban és az Amerikai Egyesült Államokban aktivisták új kérdést tettek fel a társadalomnak: miért nem számít munkának az, amit sok nő otthon végez?

A mozgalom neve *Wages for Housework*, vagyis *Fizetést a házimunkáért* lett. Az egyik legismertebb szervező, Silvia Federici azt hangsúlyozta, hogy a főzés, takarítás, gyereknevelés és az idősek gondozása mind olyan feladat, amely nélkül a társadalom nem működhet. Az aktivisták szerint ez a munka mégis gyakran láthatatlan marad, mert nem jár érte fizetés, és sokszor a nők természetes kötelességének tekintik. Demonstrációkat, vitákat és kampányokat szerveztek, hogy felhívják a figyelmet a gondoskodó munka értékére.

A mozgalom nem érte el a célját, hogy a kormányok fizetést vezessenek be a házimunkáért, de segített elindítani egy szélesebb társadalmi vitát arról, hogy a gondoskodó munka, a házimunka, a gyereknevelés vagy az idősek ápolása mennyire fontos.

Azóta sok országban statisztikákban is mérni kezdték az úgynevezett láthatatlan munkát, és egyre többet beszélnek arról, hogyan lehetne igazságosabban elosztani az otthoni feladatokat.

#KuToo – Japán, 2019

Japánban hosszú időn keresztül természetes elvárás volt, hogy a nők magas sarkú cipőt viseljenek a munkahelyükön. Egyes vállalatok ezt a hivatalos öltözet részeként írták elő, különösen irodai, vendéglátóipari vagy ügyfélkapcsolati munkakörben.

Sok nő azonban úgy érezte, hogy ez a szabály kényelmetlen és igazságtalan. A magas sarkú cipő hosszú ideig viselve fájdalmat okozhat és egészségügyi problémákhoz is vezethet. Ráadásul a szabály csak a nőkre vonatkozott – a férfiak számára nem volt előírva, hogy milyen lábbelit viseljenek.

2019-ben egy japán színésznő és író, Yumi Ishikawa nyilvánosan beszélt erről a problémáról a közösségi médiában. Bejegyzésében arról írt, hogy mennyire megterhelő volt számára, amikor korábbi munkahelyein kötelező volt magas sarkú cipőt hordania. A bejegyzés gyorsan elterjedt az interneten, és sok nő osztotta meg saját tapasztalatait. Hamarosan megszületett a #KuToo hashtag, amely a japán *kutsu* („cipő”) és *kutsū* („fájdalom”) szavakra utalt.

Az aktivisták petíciót indítottak, amelyet több tízezer ember írt alá. Országos vita kezdődött el a munkahelyi szabályokról, a nemek közti egyenlőségről és arról, hogy milyen elvárások igazságosak a dolgozókkal szemben. A mozgalom nagy figyelmet kapott a médiában és a társadalomban, sok vállalat felülvizsgálta a dresszkódját, és egyre többen beszéltek arról, hogy a munkahelyi szabályoknak kényelmesnek és méltányosnak kell lenniük mindenki számára.

Csapj be, ha tudsz!

A megtévesztés, az illúzió nem mindig rossz. Olyan ruhát felvenni, amely kiemeli az alakodat (és elrejtí az, amiről el szeretnéd terelni a figyelmet), senkinek sem árt. Az eddigi cikkeimben a manipulációt negatív értelemben tárgyaltuk, ezért arra gondoltam: itt az ideje árnyalni a témát! Vannak olyan helyzetek, amikor az ember saját maga dönt úgy, hogy szeretné, ha „becsapnák”. Például amikor bűvészmutatványt néz.

A képek forrása: kissvbalazs.hu

Mit szólnál, ha azt mondanám, hogy a bűvészet nem poros, cilinderből nyuszit elővarázsoló régi trükkgyűjtemény, hanem élő, modern szórakoztató műfaj – amiből ma is meg lehet élni? Nem hiszed? Akkor engedj meg, hogy bemutassam neked **Kiss V. Balázst!**

– A bűvészet tulajdonképpen egyfajta „szelíd manipuláció”. Te hogyan látod ezt?

– A bűvész, ha nagyon lecsupaszítjuk, „becsapja” a nézőt, de ez egy közös játék, nem rossz értelemben vett becsapásról van szó. A néző azért jön, hogy átélje a csodát. Mindketten tudjuk, hogy nem valódi varázslat történik, de benne vagyunk egy közös megállapodásban: én megteremttem neked ezt az élményt, te pedig elhiszed egy pillanatra.

Amikor elmész színházba, tudod, hogy a színpadon nem valódi király áll, hanem egy színész, mégis beleéled magad. Vagy amikor fantasy filmet nézel, tudod, hogy nem a valóság, mégis azt akarod látni, hogy sárkányok repülnek. A bűvészet is ilyen. Mese felnőtteknek (is).

– Hogyan lettél bűvész?

– Az egész történet úgy indult, hogy gyerekkoromban is nagyon nyitott típus voltam, szerettem szerepelni, a társaság középpontjában lenni. Olyan tizenkét éves koromban történt egy meghatározó élmény. Előtte is volt bűvészdobozom, mint sok gyereknek, de ez még nem indított el igazán ezen az úton.

Az apukámnak volt egy simlis barátja, aki mutatott nekem egy kártyatrükköt. Megtanította a mutatványt, és rájöttem, hogy ezzel pillanatok alatt a figyelem középpontjába lehet kerülni. Innentől kezdve szinte falni kezdtem a trükköket. Fanatikus lettem, az ajtóig, hogy minél több trükköt tudjak. Elkezdtem komolyabban foglalkozni vele, és egy idő után a személyiségem részévé vált. Már úgy ismertek: „a srác, aki bűvészkedik”. Emlékszem, középiskolában az első földrajzórán a tanár azzal jött be, hogy „úgy hallottam, van az osztályban egy bűvész”.

Utólag visszagondolva, persze, az egész nem volt ennyire tudatos, de a mai napig azt érzem, hogy az a motiváció hajtott, hogy élményt nyújtsak. Hogy látva, amit mutatok, a nézőnek legyen egy története, egy emléke vagy egyszerűen csak egy jobb napja. Szerintem ez minden előadóművész mögött ott áll: az énekesnél, a zenésznél, a standuposnál is. Nagyon jó érzés a visszacsatolás, amikor az emberek érzik, hogy csoda történt velük.

– Mikor érezted először, hogy ebből akár meg is lehet élni?

– Tizennégy évesen megnyertem egy tehetségkutatót, amelynek a fődíja az volt, hogy fel léphettem egy színházteremben négyszáz ember előtt. Ez volt az első igazi színpadi fellépésem. Szülinapi bulikon, kisebb rendezvényeken mutattam trükköket. Aztán egyszer csak elkezdtek megkeresni céges rendezvények, kulturális programok, fesztiválok. Nem hirdettem magam különösebben, valahogy organikusan indult el.

Az elején nem terveztem, hogy ebből fogok élni. Végeztem az iskoláimat, először közgazdaságtant tanultam, aztán gépészmérnökként diplomáztam. Azt hittem, mérnök leszek.

Egy idő után azt vettem észre, hogy már majdnem annyit keresek a bűvészkedéssel, mint a „rendes” munkámmal. Akkor már körülbelül egy éve dolgoztam mérnökként, és egyszerűen nem fért bele a kettő együtt. Minden szabadságomat fellépésekre vettem ki, minden hétvégén előadásom volt. A főnököm egyszer azt mondta: „Jó, hogy Berlinben meg Londonban lépsz fel, de nekünk itt is szükségünk lenne rád.” És akkor dönteni kellett.

– Mit szólt a családot, amikor eldöntöted, hogy ebből fogsz megélni?

– A szüleim az elején egy kicsit aggódtak. Azt mondták, nagyon jó, hogy pénzt keresek vele, de egy állás biztonságot ad. És ez tényleg félelmetes volt: mi lesz, ha nem hívnak fellépni? Eltelt három-négy hónap, és ők is látták, hogy fenn tudom tartani magam. Akkor megnyugodtak.

– Ha az ember ellátogat a YouTube-csatornádra, elég csillogó, amit ott lát. A világ nagyvárosainak színpadán a nézők neked tapsolnak. Van-e árnyoldala a bűvészetnek?

– A számok. Engem soha nem a fellépés fárasztott el, hanem a vállalkozói lét. Az adórendszer, a könyvelés, az adminisztráció az, amit nem szeretek, de szerencsére most már van lehetőségem szakembereket bevonni. Nyilván pénzbe kerül, de mentálisan sokkal jobban megéri.

Ugyanakkor rájöttem: ha játékot találok ebben is, könnyebben megy. Szeretek a stratégiai társasjátékokat. Ha a vállalkozásomra is úgy tekintek, mint egy többtényezős társasjátékra – hogyan kommunikáljunk, hogyan építsünk közösséget, hogyan legyen több fellépés –, akkor működik.

Valójában a kulcsszó a játék. A bűvészet maga is játék. Ha az ember megtalálja a játékot a munkájában, akkor tudja motiválni magát.

– A felnőtté nem jelenti azt, hogy lemondunk a játékoságról?

– Szerintem nem. Én a játékból élek. Találtam benne egy magasabb célt. Mindenki ott él a gyermeki én, ezt elfojtani szerintem az egyik legnagyobb hiba. Nyilván, nem a bűvészet fogja megoldani a világ problémáit, de lelkiileg rengeteget adhat. Ha valaki felnőttként bezárja magába a gyereket, az szerintem saját magával tol ki.

– Mit mondanál a 12–14 éves önmagadnak?

– Azt, hogy megéri bátornak lenni. Megéri abba az irányba menni, amelyet a szív diktál. Pályaválasztáskor érdekel a művészet, rajzolás, festés, de nem mentem művészeti iskolába, mert azt gondoltam, a művészek éhen halnak. Inkább biztos pályát választottam, mert jó voltam reál tárgyakból. Ma azt mondanám a fiatal énemnek: nem a közgazdaságból vagy a gépészetből fogsz megélni, hanem abból, amit szeretsz.

– Mi kell ahhoz, hogy valaki igazán jó legyen abban, amit csinál?

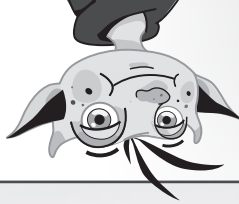
– Szerintem az egyetlen igazi kulcs az, hogy az ember szerelemmel tudja csinálni. Ha belegondolok, hogy ugyanennyi energiát beletettem volna a közgazdasági vagy a mérnöki pályába, valószínűleg anyagilag jobban állnék. Lehet, hogy egzisztenciálisan stabilabb lennék, magasabb pozícióban. De nem lennék ennyire boldog. És valószínűleg nem is tudtam volna sok energiát beletenni valamibe, amit nem szeretek ennyire.

Akkor is bűvészkednék, ha nem kapnék érte pénzt – ezt persze a megrendelőknek nem hangoztatom. Simán előfordul, hogy ha elhívnak, mondjuk, egy hotelbe fellépni, amíg várok a műsorra, bemegyek a konyhára, és a szakácsoknak, pincéreknek mutatok trükköket. Pedig ezért senki nem fizet.

Szerintem ez az első lépés bármihez: megtalálni azt, amit szerelemmel tudsz csinálni. Minél korábban találja meg az ember, annál szerencsésebb, mert akkor több energiát tud beletenni. De végső soron ez a lényeg: azt kell megtalálni, amit igazán szeretsz.

Remélem, élveztétok ezt a kitekintést! Balázs szavaihoz csak annyit fűznék hozzá: ne riasszon el az se, ha időről időre változik az, amiért rajongtok. Soha nem tudhatjátok, mikor lesz szükségetek egy-egy „furcsa” tudásra vagy régi hobbiára!

Veled írni történetet

Érezni, ha szíved dobban,
Ott lenni, ha lángra lobban,
Semmire se vágyom jobban.

Neked adni mindent, mim van,
Veled lenni jóban, rosszban,
Semmire se vágyom jobban.

Betakarni, hogyha fázol,
Szárítgatni, ha elázol.
Veled kelni és feküdni,
Veled sírni és nevetni.
Orvosolni minden sebed,
S veled írni történetet.

Sivatagi álmom

Álmodtam egyet, kettőt, hármat, négyet,
de mindegyikben volt valami közös.
Próbálok rájönni, hogy mi lehet,
de valahogy nem megy.

Vajon az a közös, hogy a sivatagban minden száraz?
Vagy az, hogy mindenki szomjas?
Mindenkinek ugyanazt akarja?
Csak a vizet, semmi mást?
Egy kísérlet szerint az ember sokkal tovább bírja

Odaát

Mi vár ránk túloldalt?
Talán egy megoldandó feladat?
Az egész csak egy mozzanat,
mely eltünteti a holtakat?

Ugyan írni még nem írtak róla,
hiszen olyan az egész, mint egy kóma.
A hosszas nyugovó után mindenki új lesz?
Vagy talán ez csak egy időtlen helyzet?
Mindenkinek halad az óramutatója,
de senki se tudja, az utolsókat mikor rúgja.
Senki se látja senki vekkerét,
s mégis tudjuk, mikor használtuk el az élet negyedét.

S mikor lent leszünk, a sír csöndjében,
mindenki csak annyit mond: „Nyugodjon békében!”

Feladom

Elfáradtam...
Már nem próbálok meg újra...
Nem állok fel, nem megyek végig azon,
amin végig kellene mennem...
Mert félek, hogy nem bírnám el mindezt még egyszer...

Nyers vagyok?

Szörnyű e világ,
s külön én se vagyok,
foglyul ejt az élet,
s nem szabadulhatok.

A sorsra bíztam magam,
hát sodródok az árral,
szerencsés sose voltam,
így nem osztozom mással.

Meddig repít el a szél,
felrepít a csúcsra?
Biztos nem, hisz mélyen vagyok,
ez a pokol legmélyebb bugyra.

Körülöttem az emberek
mind ártatlannak látszanak,
de valójában mindannyian
nagy szavakkal játszanak.

Az iskola sok mindenre megtanít,
de úgy látszik, erre mégsem,
nem volt több hely a tanrendben,
inkább a gyököket néztem.

A szavaknak súlya van,
példa rá a fél temető.
Nyers vagyok? Hát igen.
Hisz az élet lett a harcmező.

étel nélkül, mint víz nélkül...
S ahogy a növények se bírják hosszú távon víz nélkül,
az ember se maradhat sokáig egyedül...

Élvezd az életet barátaiddal,
ahogy a növények a vizet!
S ahogy a sivatag az esőnek,
úgy örülj az embereknek.

Boldogság

Lehet-e boldog ember, kinek autója száz,
de a lelke csak afféle színház?

Lehet-e boldog ember, kinek tárcája arany,
de minden napja mosolytalan?

Lehet-e boldog ember, kinek számlája „vagyonos”,
de az összes másodperce sablonos?

Lehet-e boldog ember, kinek nézettsége magas,
de magányosan tölti a nyarat?

Egyedül kellene végigcsinálnom,
senki nem lenne ott velem...
Nem számíthatnék senkire...
Minek fogjak neki, ha úgyse sikerülne?
Ha csak magamat fárasztanám le ezzel.

Fel fogom adni, pedig sose szoktam...
De most minden másképp van...

A verseket közlésre válogatta: **Lövetei Lázár László**

Gerinctelen állatok – értékes bankjegyek

A Maldiv-szigetek 5 rúfiás bankjegyén található tritonkürtcsiga elérheti a félméteres hosszúságot

El tudjátok képzelni, hogy egy bankjegy nem államférfiak, tudósok, de még csak nem is épületek vagy nagy testű állatok (elefántok, oroszlánok) legyenek, hanem parányi élőlények, gerinctelen állatok?

Sok ország pénzein találunk egészen meghökkentő állatokat, főleg tengerieket. És a valóság az, hogy a csigákat, kagylókat év-

századokon át használtak pénzként Afrikában, Ázsiában és a csendes-óceáni térségben. A kauri kagylókat tartósságuk, könnyű szállíthatóságuk és ritkaságuk miatt értékelték, sőt, a legelső feljegyzések szerint már időszámításunk előtt is használták. Ezek nemcsak fizetőeszközként, hanem státuszszimbólumként, ékszerként is jelentősek voltak.

A Maldiv-szigetek 5 rúfiás bankjegyén nagy méretű tritonkürtcsiga található. Csigaháza elérheti a félméteres hosszúságot is, ez az egyik legnagyobb testű csigafaj. Ragadozó életmódot folytat, tengeri csillagokkal táplálkozik.

Curaçao bankjegyein is láthatunk csigákat, kagylókat

A Seychelles-szigetek bankjegyei külön bemutatást érdemelnének, hiszen előlapjuk, hátoldaluk egyaránt különleges élőlényekkel, köztük csigákkal van tele. A 100 rúpiáson a kihaltnak vélt, de 2014-ben újra felfedezett aldobrai sávcsiga látható. A bankjegy az egyik csiga csillogó, fényre változó, biztonsági elemként szerepel. Az 50 rúpiáson biztonsági elemként egy Seychelle-szigeteki botsáska látható.

Ugyancsak rovarok, pontosabban lepkék díszítik a Srí Lanka-i bankjegyeket, amelyek nevének nincs magyar megfelelője. Érdekes, hogy bár a bankjegyeken több faj is szerepel, Srí Lanka nemzeti lepkéje a Sri Lankan Birdwing (latin neve: Troides darsius), amely az ország legnagyobb és egyik leglátványosabb endemikus lepkéje.

Az előző lapszámunkban bemutatott bankjegyek között is találunk olyanokat, amelyeken csigák, kagylók szerepelnek díszítő- vagy biztonsági elemként, mint például a curaçaoi 10 vagy 20 guldenen.

A Seychelle-szigeteki 100 rúpiáson két csigát láthatunk díszítőelemként és biztonsági elemként

Szebbnél szebb lepkéjajok díszítik Srí Lanka bankjegyeit

Sziasztok!

Nem tudom, ti hogy vagytok vele, de nekem már a könyökömön jön ki ez az igazgatóválasztás. Mindenki ideges, futkározik jobbra-balra, mint a mérgezett egér a laborban, csúnyán beszélnek velünk, íratják a felméréket, adják a rossz jegyeket. Mintha semmi más nem lenne fontos, csak hogy ki lesz az új diri! Hahó! Lassítani kellene, egy igazgatóválasztás nem a világ végét jelenti. Amikor kirúgták a régi igazgatót, nem voltak ilyen serények. Épp, hogy nem bújnak be a katedra alá, úgy kussoltak! És most mindenki aktív lett. Az oszi tagadja, de szerintem ő akar lenni. A romántanárnő nem tagadja, de ő is akar lenni.

A fizikatanár akar lenni, de pont, mint a némettanárnőnek, semmi esélye. A kabátját is mindig fordítva gombolja, az ilyen szerintem nincs, ahogy igazgató legyen. Bocs, igazgató.

A takarítónéni a nyugodtság szobra. Azt mondta nekem a múltkor: tudod, Cimbi, nekem ez lesz a 11-ik igazgatóm. Ők jönnek-mennek, mint a golyák, én maradok, mint a fészek. Mintha Babits Mihályt, a költőt hallottam volna. Meg is hatódtam, vettem neki egy csomag pufulecet szülinapjára.

S ha már a pufulecet emlegettem, eszembe jutott az ünnep. Nekem a nemzeti ünnepek közül a húsvét a kedvencem. Szép a március 15. s a május 1., de a húsvéti locsolással semmi nem veheti fel a versenyt. S főleg a pénzzel, amit adnak. Oké, hogy tojás meg csoki, de a pénz az igazi.

Nem mondhatom a telefonos üzletben, hogy csókolom, egy új, hatkamerás Samsungot kérek, hoztam tíz kofrácst (ezt nem tudom, hogy írják helyesen, majd a szerkesztő kijavítja-kijavította-kijavítja) tojást. (Elég annyi is, Cimbi, hogy rács – a szerk. válasza) Fele piros, fele zöld. Vagy a Nike cipőboltban, hogy kérem azt a magasszárút, cserébe adok 40 csokimikulást s 23 nyuszitojást. Bocs, de a mikulások fele tavalyi, mert hiába szeretem, azért annyit, amennyit mama vesz, nem tudok megenni. Ő meg van győződve, hogy én a csokit szeretem. Mert mindig azt vesz, és soha nem mondtam, hogy nem kell. Pedig nem kell. Pénz kell. Pénz, pénz, pénzcseke, az való a fiatalnak. Sajnos, tata sem jobb, egy ideje pénz helyett mindig ékszer vesz. Azt mondja, az arany s az ezüst nem kopik. Az nem, csak az állunk. Fel. Pont, mint a mesében. Kidobnának a pizzázóból, ha a saormáért ezüstláncsal fizetnék. Elnézést, a 6 pizzáért elég lesz a lánc, vagy adjam a kutyás medált is?

Hát, ilyen világot élünk mostanában. Nem könnyű az élet, hát még a diákélet. De megyünk tovább előre, követve nagy költőnket, mert bár zord a harc, megéri a világ, ha az ember az marad, ami volt, nemes, küzdő szabadlelkű diák. (A magyartanár néni azt mondta, hogy annyi 10-est ad, ahány verset beleírok a levelembe.) Most búcsúzok, pedig még nyílnak a völgyben a kerti virágok, s egész héten csak a mamára gondolok, hogy engem vigyen fel a padlásra, pedig nem is Mátraalján, faluvégén lakik, de azért kiülök a dombtetőre, s onnan nézek szerteszét.

Ennyi mára, hamarosan újra jelentkezem friss hírekkel. Éljen a csengő, éljen a hosszú szünet!

100 éve jelent meg A. A. Milne Micimackója

Húzd ki a kiemelt szavakat a betűhalmazból a lehetséges nyolc irányban (fel, le, jobbra, balra és átlósan), majd olvasd össze sorban (a vízszintes sorokat követve) a megmaradt 15 betűt. A megfejtésből kiderül, ki volt a Micimackó magyar fordítója.

„Tulajdonképpen nem is illik, hogy *Micimackónak* a magyar gyermekirodalomba való ünnepélyes *bevonulásáról* én számoljak be, aki a kaput kinyitottam számára, vagyis *lefordítottam* őt, helyesebben *átültettem*, ahogy mondani szokták. Praktikusabb is az volna, ha más írta róla, az legalább dicsérhetné a fordítót, amit én nem tehetek meg, pedig *kedvem* volna hozzá, mert mondhatom, hogy a magyar nyelven megjelent könyvet átolvastva éppen úgy, vagy még jobban röhögtem és élveztem, mint amikor angolul került a kezembe. Hiába, más azért az, anyanyelven olvasni valamit (...).

Egyébként az *Athenaeum* kiadóhivatalában várakoztam éppen, szórakozottan *lapozgatva* az angol könyveket, mikor kitűnő *kollégámnak*, a fiatal, de jól ismert és népszerű Milne *mesternek* Winnie-the-Pooh-ja *kezembe* került. Először a rajzcskák leptek meg, egyszerű és finom *vonalaikkal*, azután belekukkantottam a szövegbe. Az egyik oldal ilyenformán kezdődött:

M	A	T	S	A	V	L	O	G	I	G	É	V
A	I	Á	T	Ü	L	T	E	T	T	E	M	O
T	A	C	K	V	S	Z	E	M	M	E	L	N
T	T	J	I	K	E	D	V	E	M	A	M	A
O	H	T	Ó	M	K	G	A	R	P	Ú	E	L
T	E	R	Á	M	A	E	Y	O	P	I	S	A
Í	N	E	N	R	A	C	Z	É	T	H	T	I
D	A	B	H	Y	G	G	K	E	K	I	E	K
R	E	M	F	R	A	Y	A	Ó	M	Á	R	K
O	U	E	I	T	G	G	A	M	N	B	N	A
F	M	Y	V	A	E	L	Á	T	J	A	E	L
E	K	A	N	M	Á	G	É	L	L	O	K	S
L	Ó	R	Á	S	Á	L	U	N	O	V	E	B

Angol első kiadás (Winnie-the-Pooh, Methuen & Co. Kiadó, 1926, London) és a Móra Kiadó Micimackója, 2005. Mindkét kiadáshoz ugyanaz a világhírű illusztrátor, E. H. Shepard készítette a rajzokat.

A kis malac nagyot ugrott ijedtében, de ugyanakkor el is szégyellte magát gyávaágáért, s hogy ne *vegyék észre a dolgot*, még egy párat ugrott utána, s könnyedén megjegyezte, hogy ilyenkor reggel szokta elvégezni mindennapi tornagyakorlatát.

Tyú, mondtam magamban, ez az én emberem. Hiszen ez az állatot s méghozzá nem is igaziat, csak játékallokat, vagyis tárgyakat úgy *látja* és szólaltatja meg, ahogy titokban *jómagam* szoktam (csak nem merem mindig bevallani), hogy bennük van az ember, sőt, sokkal őszintébben és igazabban bujkál bennük, mint ahogy a valódi nyilatkozik meg, különösen, ha az illető felnőtt, tehát *nagyképű* és fontoskodó. Úgy látszik, megtaláltam azt az *embert*, aki velem együtt megértene Cini fiamat, aki 5 éves korában könnyes *szemmel* állt meg a kirakat előtt egy letört lábú baba előtt és azt mondta »sze-e-egény«, s *hiába* oktattam őt, fontoskodó felnőtt létemre (mentségemre legyen mondva, minden meggyőződés nélkül), hogy egy holt *tárgyat* nem lehet sajnálni, mert az nem érez és nem szenved.

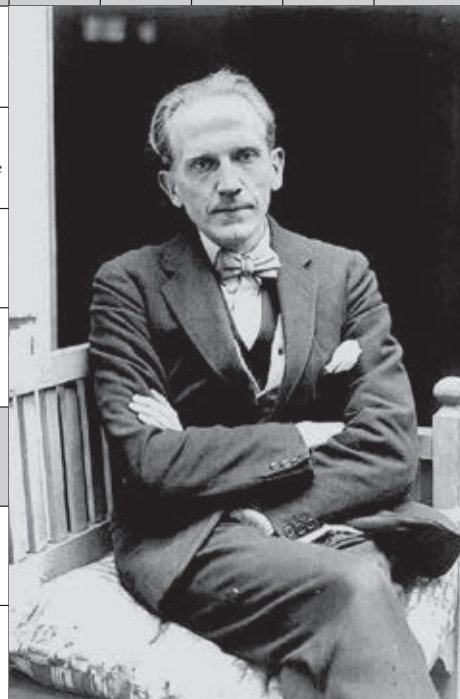
Egy ültömben *végigolvastam* Winnie-the-Pooh-t (még most is hálás vagyok az igazgató úrnak, aki ilyen soká váratt) s fél órán belül megállapodtunk a fordításban." (Micimackó megérkezett, részlet, Pesti Napló, 1935. december 1.)

A Százholdas Pagony lakói a hálóban

	Helotizmus	Hatalmas mesebeli lény	Sophie-dal (BIPP)	Becézett Etelka	Rap Monster	2.	Gépkocsi röviden	Részben kiutal!	Francia autómárka	Névelő		Az ellenségnek nyújtják	Nőszirm
1.											Bírálni kezd!		
											3.		
Szívverés jelzője lehet										Mérlegre tesz			
										Bükkfadarabok!			
Drogérialánc					Gramm		Tonna		Apró tévedés				
					Becézett Gyula		Értelmetlen, ostoba		Páratlan fűző!				
Tisztességtelen haszon				Görögország sportjele				4.					
				Nyelvelő!				Oroszlán-kölyök!					
Kettős betű			...nyassz (kifestő-könyv)						Ingerel, gerjeszt				
			Néma neves!						Római egyes				
Oxigén	5.								Írószermárka				Rába-szék!
	Más								Személyes névmás				
Kanállal eszik						Csendben temet!				Kóbor, de néma!			
						... Paulo, brazil város				Belgium autójele			
Futárszolgálat				6.									
				7.									
Fél atom!			Német focista (Cassiano)										
			Ez a nap										
Beszélgetés tárgya					Oersted jele								Edény is lehet belőle
					Jugoszláv autómárka volt								
Korán kelők lelik						Nátrium							
						... me tangere							
Erő kétharmada!			Pisztoly angolul						Giga				
			Idegen busz						Páratlan lagúna!				
Tesla	8.												
	A tetejére												
Portéka				Női név									
				Amper									
Szlovák község (SÁSA)					Galléros ruhanemű								

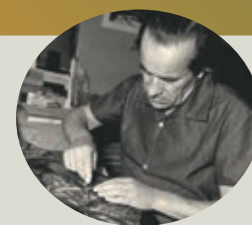

A. A. Milne portréja. A Százholdas Pagony megalkotója 1926-ban jelentette meg a Micimackó történeteit. Forrás: Wikimedia Commons

Cimbi képtára

LADÓ ÁGOTA

Színes tavasz – fekete-fehér fametszeteken

Gy. Szabó Béla munka közben. Fotó: Szabó Tamás, a kép forrása: Quadro Archívum

Ahogy Benczédi Sándor szobrai – amelyekről nemrég volt szó ebben a rovatban –, úgy a 20. század második felében Gy. Szabó Béla fametszetei is jellemző díszei voltak az erdélyi magyar városi háztartásoknak, lakásoknak. Ismerős vésőnyomok, fekete-fehér természet, gyakran emberek nélküli, mégis élő képek, amelyeken ma is szinte tapintható a pillanat.

Gy. Szabó Béla 1905-ben született Gyulafehérváron, innen a „Gy.” a nevében. Erről így vallott: „Stephenson az oka mindennek. Ha nem találja fel a vasutat, akkor szüleim sem lesznek vasutasok, és sohasem helyezik őket Gyulafehérvárra. Biztos, hogy mint diák nem kerülök össze a Székely Bertalan-tanítvány Reithofer Jenővel, aki a rajzolás-festés titkaiba beavatott. Igaz, a művészpályától óvott – bizonyára valami régi sebzettség miatt –, és tanácsára a műegyetemet végeztem el.” A mérnöki tanulmányok és pályakezdés után Gy. Szabó Béla végül mégis művészként teljesedett ki és lett igazán sikeres nemcsak Romániában, hanem külföldön is.

Gy. Szabó Béla: Április (1955, fametszet, papír, magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archívum, reprodukció: Váczi Roland

Amikor ezt írom, az 1972–73 telén tett mexikói tanulmányútja foglalkoztat leginkább, az, ahogyan a művész elmélyült ott szerzett élményeiben, majd emlékeiben – rajzokban, metszetekben és írásban. 1974-ben megjelent, *Mexikói tél* című útikönyve megtalálható a könyvtárakban.

Gy. Szabó Béla: Tavasz a Hőjában (1950, fametszet, papír, magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archívum, reprodukció: Váczi Roland

Gy. Szabó Béla: Pálmafák, Acapulco (1973, fametszet, papír, magángyűjtemény). A kép forrása: Quadro Archívum, reprodukció: Váczi Roland

RENDELD MEG
MOST A
CIMBORÁT!

Előfizetési díj: **40 lej**
(a 2025–26-os tanévre)

A Cimborá ára nem előfizetőknek:
5 lej / lapszám.

- keresd az iskolai terjesztőnél
- érdeklődj a 0752 062 885-ös telefonszámon
- írd a cimboramail@gmail.com címre

www.cimbora.net

